

Kertész Erzsébet

— KÖNYVEI —

Sorozatszerkesztő
BALASSA ANNA

KERTÉSZ ERZSÉBET

Szendrey Júlia

MÓRA KÖNYVKIADÓ

A sorozat borítóját Lonovics Zoltán tervezte

Minden jog fenntartva, a kiadvány
egészének vagy bármely részének a kiadó
írásos engedélye nélküli sokszorosítása
és másolása szigorúan tilos!

A kiadó könyveit
megrendelheti webáruházunkban:
www.mora.hu

Lajosmizse Város Művelődési Háza
60551
és Könyvtára
tulajdona

© Kertész Erzsébet jogutóda, 2008

© Móra Kiadó, 2008

1.

A francia négyes véget ért. Csapó Pali mély meghajlással köszönte meg a táncot, és kicsit habozva kérdezte:

– A mazurkát is velem táncolja, Júlia kisasszony?

Szendrey Júlia benyúlt a karján függő kis gyöngytarsolyba, elővette táncrendjét, összehúzott szemmel belepillantott, aztán mosolyogva felelte:

– A mazurka szabad!

– Köszönöm! – A magas, szőke fiatalember arca felragyogott. – Ön csodálatosan táncol! Meghúdom Mariska húgom haját, mert eddig sohasem említette, hogy barátnője milyen kitűnő táncos! Pedig nyilván tudja, hiszen az intézeti táncórákön a kisasszonyok egymással táncolnak!

Amikor Csapó Pali a barátnő nevét kiejtette, Júlia szája kis, gúnyos fintorba torzult. De azonnal ijedten mosolyba simította arcát. Még csak az kellene, hogy Csapó Pali észrevegye, mennyire nem állhatja Mariskát! Mariska féltékeny rá, mert Lilla néni rendszerint Júlia dolgozatait dicséri, az övéit olvassa fel. Híreszteli is a féltékeny teremtés úton-útfélen, hogy Júlia nem segít senkinek, eltakarja a füzetét, hogy még a szomszédja se tudjon ellesni belőle egy szót sem. Mariska pedig boldog, ha valaki segítségért fordul hozzá. No, csak forduljanak hozzá – Júlia akaratlanul is megrántotta a vállát –, legalább még néhány helyesírási hibát lemásolhatnak a füzetéből.

Igen, Mariska irigykedik rá, de... Júlia, míg gépies mosollyal

hallgatta Csapó Pali szavait, arra gondolt, hogy ő is irigy Mariskára. Irigy elsősorban azért, mert Pesten lakik, csak bejáró vendék az intézetben, s bár csak tizennégy éves, mégis estélyt adnak a tiszteletére. Mariska már hetek óta hencegett, hogy János napja, noha édesapja neve napja, tulajdonképpen az ő ünnepe lesz, akkor vezetik be a társaságba. A lányok hitték is, nem is, sokan kis kétkedő mosollyal hallgatták, amikor társnőjük leírta, hogy milyen ruhát kap a nagy nap tiszteletére. Mariska észrevette a lányok szemében a kétkedést, s nyilván ennek köszönheti, hogy Puky Katinkával és Olsavszky Constanciával együtt Júliát is meghívta az estélyre. Hiszen negyedik éve járnak együtt, s még soha nem lépte át a Csapó-ház küszöbét. Pedig hányszor kívánta, bárcsak vendégül látnák itt, ahol annyi író és színész megfordul. Mariska egyik nagynénje Bajza József felesége, másik nagynénje Vörösmartyné. És édesapja legjobb barátja Fáy András. A színházból pedig gyakran ellátogat Laborfalvi Róza. De Mariska sohasem említette, hogy ilyen szép az otthonuk. Ha végignézi a temérdek szobán, a süppedő szőnyegeken, arra gondol, miért nem ilyen szép náluk otthon, Erdődön.

– Miért nem felel, Júlia kisasszony? – Csapó Pali kicsit megbántottan nézett kis táncosnőjére. – Vagy talán még sohasem táncolt a húgoddal az intézeti táncórán?

– Dehogynem, dehogynem – felelte buzgón Júlia –, minden táncórán táncolunk Mariskával! Egyszer ő az úr, s én vagyok a hölgy, másszor pedig szerepet cserélünk! Mert a táncmesterünk mókás öreg bácsi, nyilván nagyon jól mulat, ha én vezetem Mariskát, aki legalább egy fejjel magasabb nálam!

Júlia igyekezett könnyedén beszélni, de azért a hangján átsütött az irigység. Bizony, ezért is irigyelte Csapó Mariskát, ezért a sudár, magas termetért. Ő bizony nem dicsekedhet valami magas növésűvel. Igaz... nagykárolyi barátnője, Térey Mari sem nagyobb nála, s az még örül is neki... múltkor is azt mondta: „Ne

búsulj, Júlia, azon, hogy aprók vagyunk, így akár alacsony, akár magas férfi kér feleségül, hozzámehetünk.” Mari gyakran ábrándozik a férjhez menésről, igaz, ő már egy éve otthon van, és szülei folyton csak a házasságról beszélnek előtte. Júlia édesapja is gyakran emlegeti a házasságot; amikor utoljára meglátogatta az intézetben, kijelentette, itt az ideje, hogy hazavigye: már tizenhat éves, és hamarosan férjhez kell mennie.

Csapó Pali közben a pamlaghoz vezette táncosnőjét, leültette, elsietett, s hamarosan egy pohár málnaszörppel tért vissza.

– Milyen kedves! – Júlia most nézte meg alaposabban lovagját. Igazán csinos fiú! Édesanyja pedig gyönyörű asszony, mindekihez van egy kedves szava. Őt is milyen szeretettel ölelte magához, amikor Mariska bemutatta, s mindjárt megajándékozta egy selyemkötésű táncrenddel, amelynek első lapján aranybetűs felírás hirdette: Mariska első bálja, 1844. március 8. Sem Szatmáron, sem Nagykárolyban nem látott ilyen szép táncrendet. Tulajdonképpen hálásnak kellene lennie Mariska iránt, akinek ezt a szép estét köszönheti, s nem tehet róla, még jobban haragszik rá, mint eddig. Mintha Mariska tehetne arról, hogy náluk, Erdődön elhanyagoltak a bútorok. Édesanyja nem mindig törődhet az otthonukkal, gyakran rosszul érzi magát, ilyenkor csak fekszik mozdulatlanul az elsötétített szobában. Édesapja pedig egyedül ül az ebédnél, vacsoránál, öccse Szigeten van intézetben, a kis Marika meg még csak hatesztendős, a gyerekszobában a helye. Nem csoda, ha apja mindig mogorva, félnek tőle a gazdatisztek, zsémbes öregembernek csúfolják a háta mögött, a szemébe pedig hízelegnek, hajlonganak az inspektor úr előtt.

– Mindjárt kezdődik a mazurka! – Csapó Pali hangja visszarángatta Júliát gondolataiból. – Milyen gyönyörű a ruhája! – mondta.

– Köszönöm. Nézze meg a húgát meg a többi lányt! Mind földig érő ruhában vannak, noha fiatalabbak nálam! Csak én szé-

gyenkezem ebben a kislányos maskarában! Édesanyám nem akarja megérteni, hogy tizenhat éves koromban nekem is jogom van a nagylányos öltözethez! Mariska csak tizennégy éves – buggyant ki most már feltartóztathatatlanul a keserűség Júliából –, mégis igazi báli ruhát kapott! El sem akartam jönni, amikor megtudtam, hogy a többiek is földig érő toalettben lesznek. Higgye meg, irigylem George Sand-t, az férfiruhában jár, és nem törődik a női divattal!

– De Júlia kisasszony, ön... ön ismeri George Sand-t? Ilyen fiatal leány... olvasta talán valamelyik könyvét? – kérdezte elképedten a fiatalember.

– Olvastam. – Júlia felvetette a fejét, mandulavágású barna szeme, amely egy parányit bandzsalított, és ettől tekintete sejtelmessé vált, nyugodtan, félelem nélkül nézett Csapó Pali szemébe. – Az intézetbe egy bejáró növendék hozta be egyik regényét!

– Csitt, halkabban! – kérte zavartan Csapó Pali. – Ha édesanyám ezt meghallaná... tudja, ő, amikor felolvass Mariskának és Etelkének, még Jósika regényeiből is kihagy bizonyos részleteket!

Júlia elsápadt, lesütötte a szemét. Csak néhány másodperc múlva nézett fel, remélte, hogy már nem csap ki szeméből a keserű irigység. Szinte megváltásnak érezte, amikor újra megszólalt a zene. Máskor élvezte volna a táncot, most azonban csak arra tudott gondolni, hogy milyen jó dolga van társnőjének. Szerető édesanyja felolvass neki meg Etelkének, talán a többi testvérnek is. Gondosan ellenőrzi az olvasmányokat, már előre kijelölte azokat a részeket, amelyek alkalmatlanok fiatal leányok részére. Az ő olvasmányaival senki sem törődik. Ki is törődne? Édesapja talán, akinek harminc gazdatiszt munkáját kell ellenőrizni? Hiszen alig van otthon, azt mondja, ha a nap huszonnégy óra helyett negyvennyolcból állana, akkor sem tudná tökéletesen ellátni a feladatát. Mert nagy felelősség a Károlyi-uradalom ins-

pektori tisztje... Nemrég említette, kis keserűséggel a hangjában, hogy könnyebb élete volt a Festetich-birtokon, Újmajorban, ahol Júlia született. Ott csak egyszerű ispán volt, szerény jövedelemmel, onnan kerültek 1829-ben Erdődre. A jövedelem sokkal nagyobb – sóhajtott fel Szendrey Ignác –, de a felelősség és gond is sokkal több.

Apja azért küldte már tízéves korában Mezőberénybe intézetbe, utána pedig Pestre, Tánzer Lilla nénihez, hogy a legjobb nevelést kapja. „Azt akarom, hogy olyan művelt legyél, mint akármelyik grófkisasszony” – mondta Júliának, amikor Pestre hozta. És ő szívesen jött Pestre, jól érezte magát az intézetben a sok vidám lány között. Itt barátkozott össze Térey Marival, akinek édesapja a Károlyi-uradalom jószágigazgatója volt. Ha nyaranta hazahozták az intézetből, vágyódott Nagykárolyba, Téreyékhez, de nem mindig engedték el; édesapja azt mondta: nem akarja, hogy Júlia esetleg Téreyék terhére legyen. Pedig érzi, sohasem volt Mariék terhére. Mari úgy szerette őt, mint a testvérét, ő pedig rajongott barátnőjéért.

– Miért olyan hallgatag, Júlia kisasszony? – kérdezte Csapó Pali. – Az előbb még csupa vidámság volt, most meg még a lépései is alig hogy követik a zene ütemét. Fáradt talán?

– Nem, csak kicsit elgondolkoztam – felelte Júlia. És önkéntelenül hozzátette: – Akarja tudni, hogy miről gondolkoztam?

– Boldoggá tenne, ha megtisztelne a bizalmával!

– Hát ha vége lesz a táncnak, üljünk le valahová, és elmondom magának, ami tánc közben eszembe jutott!

A mazurka hamarosan véget ért. Csapó Pali táncosnője karjába fűzte karját, és kikeresett számára egy kényelmes karosszéket. Majd mellé ült.

– Nos? Bevallom, nagyon érdekel, hogy mi tette olyan elgondolkozóvá! Maga nem tud tettetni! Nem tud jókedvet, vidámságot színlelni, ha valamin töpreng!

„Milyen kedves fiú – gondolta Júlia –, milyen kár, hogy annak az álnok Mariskának a bátyja!”

– Igaza van, nem tudok színlelni, s néha a kelleténél őszintébb vagyok. – Júlia zavartan babrált legyezőjével. – Megmondom, noha igazán nem vet rám jó fényt, hogy megirigyeltem a maguk otthonát, a maguk édesanyját, aki még gyermekei olvasmányaira is ennyi gondot fordít. Az én édesanyám nem törődik ennyit velem, nem is törődhet, mert... beteg. Édesapám ugyan azt állítja, hogy semmi baja sincsen, csak tetteti magát, van is emiatt sok szóváltás, harag, veszekedés. Szegény anyám megijed a hangos szavaktól, felkel, felöltözik, igyekszik ellátni a munkáját, aztán... egyszer csak összeesik, valamelyik szolgáló talál rá, ahogy ájultan fekszik. Ilyenkor aztán orvosért szalajtanak, hajszolják a lovakat, míg beérnek Szatmárra vagy Nagykárolyba, jön az orvos, fejét csóválja, magához téríti anyámat, s neki csak egy a kívánsága: ne mondják meg édesapámnak, hogy megint rosszul lett.

– Mi baja az édesanyjának? – A fiatalember őszinte részvéttel nézett Júliára. – Talán ha Pestre hoznák, valamelyik híres orvoshoz, meggyógyítanák!

Júlia nem felelt azonnal. Csak néhány másodperc múlva szólt meg:

– Járt már anyám Pesten, Kovács Endrénél, Almási Balogh Pálnál, vizsgálgatták, vizsgálgatták, írtak neki sokfajta orvosságot, de egyik sem segített. Apa egyszer, amikor azt hitte, hogy nem hallom, indulatosan kifakadt, hogy mennyi pénzt költött anyámra, és mégis éppen annyit beteg, mint azelőtt. Anyám egy darabig szótlánul hallgatta a szidalmakat, aztán csendesen csak annyit felelt: „Ha volna hozzám egy jó szava, többet érne, mint a világ valamennyi orvossága! De amióta feleségül vett, mindig csak kifogásol mindent. Hát minek vett feleségül, ha nem engem, hanem valaki mást szeretett?”

Júlia hirtelen megrettent, szája elé kapta a kezét, majd elsápadva mondta:

– Végtelenül szégyellem magam, hogy mindez akaratlanul kibuggyant belőlem! Hiszen most látom magát először életemben! Nem tudom, mi történt velem! Mit gondolhat most rólam?

– Semmi rosszat, Júlia kisasszony, higgye meg, semmi rosszat! – felelte Csapó Pali megindultan. – Ha nem sértem meg vele, nagyon-nagyon sajnálom magát, és még jobban sajnálom, hogy nem tudok semmiben segítségére lenni. Rettenetes lehet, hogy fiatal leány létére ilyen... igazi felnőttbánatot kell elviselnie.

Júlia nagyot nyelt. A fiatalember őszinte, részvevő szavai szinte egy csapásra elkergették a keserű irigység érzését, sírás fojtogatta a torkát, alig tudott megszólalni.

– Köszönöm – mondta végül – az előbbi szavait. Ha Lilla néni tudná, hogy megint milyen zabolátlan voltam, alaposan megmosná a fejem! Sőt meg is fogja mosni, mert neki mindent elmondok! De rajta és nagykárolyi barátnőmön, Térey Marin kívül engem még soha senki se hallott panaszkodni! Mindenki azt hiszi, hogy gögös, önhitt és hencegő vagyok! Mert tudja, ha valamelyik leányt az intézetben meglátogatják a szülei, s vidám nevetgélés hangzik a fogadószobából, hazagondolok, és úgy érzem, mintha valami belém hasítana. Ilyenkor hirtelen beszélni kezdek, dicsérem az erdődi várat, ahol lakunk, azt mesélem, hogy se szeri, se száma a sok, teremnek is beillő szobának, hogy gyakran hív meg a Károlyi grófné, csak azért nem megyek el minden mulatságukra, mert édesapám azt tartja: még fiatal vagyok! Mindez hazugság, nem hívtak meg sohasem a Károlyi-kastélyba! Ha otthon vagyok a szünidőben, magányosan telnek el a napjaim, vagy olvasok, vagy zongorázom! A gazdatisztek között akad egy-egy, akit érdekel a muzsika, aki szereti a verseket, ezek néha meglátogatnak, de édesapám nem szereti a vendégeket, azt tartja, hogy egy gazdatiszt ne is álmodjon Szendrey Júliáról. Nekem csak a

megye első gavallérjához szabad feleségül mennem! Mert apa annyi hozományt gyűjtött össze, hogy megveheti a legelőkelőbb és leggazdagabb földesurat is!

– De hát ez rettenetes, Júlia kisasszony... édesapja ezt nem gondolhatja komolyan! – Csapó Pali a homlokához kapott. – Hát vásár a házasság?

– Ezt sem kellett volna elmondanom! – Júlia hirtelen felállt. – Kérem, felejtse el mindazt, amit ma összehadartam! Vagy ha nem tudja elfelejteni, legalább ne beszéljen róla senkinek.

A fiatalember is felállt. Kicsit megbántottan mondta:

– Ez annyira természetes, hogy felesleges volt megkérnie rá! De... nekem is van egy kérésem! Ha szabad még a következő négyese, ajándékozzon meg vele! És ígérem, hogy csupa vidám dologról mesélek!

Csapó Pali nem tudott belekezdeni a történetbe, mert édesanyja jelent meg az ajtóban, magas, karcsú, fiatal nő kíséretében.

– Kedves vendégeim – mondotta –, örömmel közlöm, hogy Laborfalvi Róza eleget tett Mariskám kérésének, és késve bár, de eljött közénk. Késéséről igazán nem tehet, mert a Nemzeti Színház előadása most ért véget! Üdvözljük hát a körünkben megjelenő művésznőt!

Júlia kíváncsian, kicsit felágaskodva meredt az ajtóra. „Így hát igaz. Mariska nem hencegett, amikor azt mondta, hogy Laborfalvi Róza gyakori vendégük.” Júlia gondolatban bocsánatot kért társnőjétől, amiért hazugnak tartotta. „És igaza van Mariskának, életben még sokkal szebb, mint színpadon. És milyen magas!” Az apró termetű lány szája durcásan lebiggyedt.

– A művésznő olyan végtelenül kedves, hogy hajlandó egy verset elszavalni. Miután férjem neve napján Mariskámat nagyleánnyá avatjuk, az ő kérésének tesz Róza művésznő eleget, amikor sógorom, Vörösmarty versét, az *Árvízi hajóst* szavalja!

Júlia arca kipirult, két kezét egymásba kulcsolta, mialatt La-

borfalvi Róza szavalt. A hangja, ez a mély zengésű, bűvös hang végigáradt a szobákon, betöltött minden zugot, úgy hatott a hallgatókra, mintha az Éj tündére varázspálcájával megérintett volna mindenkit.

Amikor Laborfalvi Róza elhallgatott, az egyik karosszékből magas, sötét szemű, ritkás hajú, rokonszenves arcú férfi állt fel, és a művésznőhöz lépett.

– Vörösmarty Mihály – súgta Csapó Pali mintegy válaszul Júlia kérdő tekintetére.

Úgy hát ez is igaz – mormolta a kislány hangtalanul –, Mariska tehát ebben sem hazudott.

– Bajza József is itt van? – kérdezte hirtelen Júlia. – Talán Fáy András is?

– Természetesen itt vannak – Csapó Palinak fogalma sem volt, miért ilyen számonkérő táncosnője hangja –, hiszen ma édesapám neve napját ünnepeljük. És Bajzáék meg Fáyék szüleim legjobb barátai.

„Kiállhatatlanul viselkedem – gondolta Júlia elkeseredetten. – Mit képzelsz majd rólam ez a kedves, türelmes fiatalember? Jobb lett volna, ha el sem jövök... Akkor legalább azt hihettem volna, hogy Mariska nagyzol meg henceg és hazudik... De most látom kell, hogy igazat beszél. Bár már értünk jönne Fräulein Liesl, bár már hazavinnének...”

Júlia kívánsága azonban nem egyhamar teljesült. Mert a német kisasszony helyett maga Lilla néni jött el, hogy kedves tanítványa nagylánnyá avatásán személyesen is részt vegyen. Csapóék nagy tisztelettel fogadták Tänzer kisasszonyt, aki, amikor meglátta Mariskát rózsákkal díszített, földig érő, fehér atlaszruhájában, szelíden csóválta a fejét.

– Hát már igazi nagylány lett Mariskából? – kérdezte kicsit szemrehányóan Csapónétól. – Talán már vissza sem jön az intézetbe?

– Mariska már tizennégy éves – felelte Csapóné mentegetőzve –, én tizennégy éves koromban mentem férjhez. És... négy lányom van! Szeretném, ha...

Csapóné zavartan elhallgatott, nem akarta befejezni a megkezdett mondatot. Nem akarta megmondani, hogy szeretné, ha mind a négy lány fiatalon menne férjhez.

– Igen, igen, megértem önt, asszonyom! – Tänzer Lilla mosolyogva bólintott. – De azért kár lenne, ha Mariska korán abba hagyná a tanulást. Hiszen még majdnem gyermek! Nem tudom, egy átbálozott éjszaka után hogy tud majd beülni az iskolapadba és leckét írni!

Csapóné Tänzer Lillát nem az asszonyok társaságába vezette, hanem egész természetesen a férfiak asztalához ültette le, ahol politikáról és irodalomról folyt a szó. Júlia, bár a szomszéd szobában táncolt, szeretett volna ellesni néhány szót a férfiak beszédéből. Amikor időnként odapillantott, látta, hogy az arcokon feszült figyelem, érdeklődés ül, néha egy-egy erősebb hang még a zenén is átharsogott. Júlia közben kézről kézre járt, már fájt a lába a sok táncból, de azért élvezte, hogy sokan kérik fel, kis alakja szinte megnőtt, arca még pirosabb lett. Amikor Csapó Pali felkérte, meglepve látta, hogy táncosnője milyen vidáman mosolyog.

– Valamire meg szeretném kérni – szólalt meg Júlia. – Hagyjuk abba egy kicsit a táncot, és ülünk le abban a szobában, ahol a férfiak beszélgetnek!

– Hagyjuk abba a táncot? Ahogy parancsolja! – Csapó Pali engedelmesen bólintott. – De miért akar abban a szobában leülni, ahol édesapám és barátai ülnek?

– Mert érdekel, miről beszélnek a férfiak! – vallotta be Júlia. – Maga olyan jó barátom lett ezen az estén, annyi titkot elárultam, hogy már egy titokkal több vagy kevesebb nem számít! Azért érdekel, hogy mit beszélnek a férfiak, mert látom rajtuk, hogy őket is érdekli, amiről beszélnek! Nézze meg a hölgykoszo-

rút! Valamennyien beszélnek, sőt egyszerre beszélnek! De bizonyos vagyok benne, hogy egyik sem hallja a másikat, csak saját magát! Míg a férfiak... Hát csak érdekesebb lehet, amit mindenki meghallgat, mint amit senki sem hallgat meg!

– Csípős nyelvű lány maga, Júlia kisasszony! – Csapó Pali akaratlanul elnevette magát. – Látja, ilyesmit én sohasem figyelek meg! Lehet, hogy igaza van!

– Mit gondol, miről beszélnek a férfiak? – Júlia megállt az ajtóban, és onnan figyelte az ebédlő kerek asztalánál ülő férfitársaságot.

– Az Athenaeum megszűnése a fő téma – válaszolta Csapó Pali. – Azon vitatkoznak, miért nem kellett ez a lap a közönségnek. Talán nem kell az irodalom? Azt hiszem, valami új lapot akarnak alapítani, de nem tudnak megegyezni, milyen is legyen ez az új lap. És közben politikáról beszélnek, Kossuthról, Széchenyről. De talán róluk még nem is hallott Júlia kisasszony?

– Hogy mondhat ilyent? – Júlia sértődötten felkapta a fejét. – Hiszen én újságot is olvasok! Lilla néni nekünk, nagylányoknak megengedi, hogy olvassuk a Pesti Hírlapot! Miért, Mariska nem olvas újságot?

– Úgy látszik, Mariska mégiscsak kislány. – Csapó Pali nem is sejtette, hogy ez a néhány szó milyen örömet szerez Júliának. – Mariska csak a szépirodalmat kedveli, a politika nem érdekli! De most már vissza kell mennünk a táncolók közé, következik a második francia négyes, és azt nekem ígérte!

De a négyesre már nem került sor. Lilla néni magához intette három növendékét, akik fájó szívvel bár, de szótlanul engedelmeskedtek. A bérkocsi már lenn várt a kapu előtt, és az igazgatónő, miután lányai nevében is megköszönte a szíves vendéglátást, elbúcsúzott a háziaktól.

– Aztán hétfőre ne felejtse el megtanulni a német verset – simogatta meg Mariska felhevült arcát. – Mert kikérdezlek belőle!

Lilla néni betartotta ígéretét. Hétfőn német irodalom volt az első óra, s Mariska volt az első felelő. De hiába figyelt lélegzet-visszafojtva Júlia, Mariska a hosszú versben egyetlen hibát sem ejtett.

„Talán nem is olyan buta, mint hittem – gondolta parányi lelkiismeret-furdalással –, és nyilván nem magolhatta ezt a verset sokáig, hiszen csak pénteken adta fel Lilla néni. Még én sem tudtam volna jobban elmondani.”

Óra után meg is dicsérte Mariskát, amiért ilyen szépen szavalt a verset.

– Köszönöm a dicséretet – felelte a kislány. – Tőled kétszeresen jólesik, mert bár négy éve járunk együtt, még sohasem tudtam semmit kedvedre tenni!

– Juliska fukaron bánik az elismeréssel – jegyezte meg csípősen Constancia. – Csak azt szereti, ha őt dicsérik!

– Miért, talán te azt szeretted, ha szidnak? – vágott vissza Júlia. – Hidd el, téged is ugyanúgy megdicsérnék, ha elmondanád az *Erlköniget* hibátlanul! De fogadjunk, hogy az első sor után belesülnél! Még szerencse, hogy nem téged hívtott fel Lilla néni felelni!

Constancia erre már nem tudott mit válaszolni. Paprikavörös lett a méregtől, s a legszívesebben nekiugrott volna Júliának.

– Törődj csak a magad dolgaival! – kelt Puky Katinka barátnője védelmére. – Sem Constanciának, sem nekem nincs szükségem arra, hogy betéve tudjak minden verset! Lehet, hogy neked szükséged lesz rá, ha esetleg nevelőnőnek készülsz!

Most Júlia vörösödött el. Megértette, mire céloz a fullánkos nyelvű gömböc. Egyszer már említette, hogy gyerekkorában volt egy Gálovich Teréz nevű nevelőnője, és megkérdezte Júliát, nem rokona-e édesanyjának a nevelőnő? Júlia akkor gyanútla-

nul azt felelte, hogy nem tudja. Fogalma sem volt arról, hogy bántani akarja ezzel a kérdéssel Katinka. Csak nemrég került az intézetbe, s nem is sejtette, hogy társnői mennyire számon tartják, kinek mennyi őse van, s milyen régi a családfája.

Katinka kihívóan nézett Júliára, vajon mit fog most válaszolni: Júlia várt egy darabig, míg arca visszanyerte természetes színét, és csak aztán felelt látszólag közömbösen:

– Nem készülök nevelőnőnek, de ha szükség lenne rá, megállnám a helyemet ezen a pályán! Viszont téged már az első nap elkergetnének, hiszen nemcsak hogy nem tudsz helyesen írni, de talán még olvasni sem tudsz folyékonyan.

– Szemtelen vagy! – Katinka segélykérően nézett Constanciára; szeretne volna, ha barátnője éppúgy kiáll mellette, mint ő tette az imént. De Constancia, aki szintén nem sokra tartotta Katinka műveltségét, makacsul hallgatott.

– Ha az igazság szemtelenség, akkor szemtelen vagyok. – Júlia vállat vont, és faképnél hagyta a két lányt.

Ebédnél feltűnt a lányoknak, hogy Lilla néni helye üresen maradt az asztalfőn, és Júlia sem ül közöttük. Mademoiselle Nathalie-től, a francia kisasszonytól nem mertek kérdezősködni, tudták, azt felelné, hogy inkább a francia igeragozásra legyenek kíváncsiak.

– Lányok, gyertek, ide nézzetek! Most már tudom, miért nem jött Júlia ebédelni! Szendrey papa batárja ott áll a túlsó oldalon! – kiáltott fel hirtelen Barthos Hermína.

Hermína szavaira az asztaloknál ülők felugrottak, és az ablakokhoz szaladtak, összébújva nézték a négylovas, üveges batárt, a bakon a kipödrött bajuszú, méltóságteljes kocsisal.

– Szép hintó – jegyezte meg csendesen Katinka.

– A Károlyi-uradalom kocsija, mindig azon jár Júlia édesapja! – Constancia vállat vont. – De azért nem ő a gróf!

– Bizony, ő csak inspektor – bólintott Katinka. – Vajon haza-

viszi most Júliát az édesapja? Vagy még itt marad nyárig? Jó lenne, ha már most hazamenne, akkor legalább nem fölényeskedhetne.

Katinka reményei hamarosan szétfoslottak, mert Júlia, karján jókora kosárral, belépett a tanulószobába. A lányok azonnal ujjongva vették körül.

– Ne szedjeteك széjjel! – mondta Júlia. – Tessék, itt az egész kosár, vegyen belőle mindenki annyit, amennyit akar!

És a lányok mohón nyúltak a sok finom ennivaló után. Szendrey Ignác négy napot töltött Pesten. Mindennap meglátogatta Júliát, elvitte kocsikázni, vásárolt számára néhány szép ruhakelmét, s megígérte, hogy még a nyár folyamán megcsináltatja Nagykárolyban Fáni kisasszonynál, Károlyi grófné szabónőjénél. Júlia örömmel válogatott a sok habos, könnyű holmi között, s végül kiválasztott egy sima, fehér atlaszanyagot.

– Válassz még, Juliskám! – biztatta az édesapja. – Legalább még egy kelmét vegyünk. Jövőre már bálba viszlek, csak nem akard a farsangot egy ruhában végigbálozni? És miért vetted ezt az egyszerű, fehér atlaszt? Ez legfeljebb alsószoknyára alkalmas!

– De édesapám, ez nagyon szép anyag! – Júlia a fehér atlaszkelmét magához szorította. – Csapó Mariskának is fehér atlaszból volt az első földig érő nagylányos ruhája.

– Jól van, kislányom, hát akkor vegyünk meg ezt a fehérét is, vegyünk mindjárt két ruhára valót, lepd meg vele Térey Mari barátnődet! Úgyis olyan sokszor vagy náluk Nagykárolyban, ő meg ritkán jön hozzánk! Igaz, az ő házuk sokkal vidámabb, elevenebb, mint a miénk, Károly mégis más, mint Erdőd... meg náluk sok ember megfordul, Téreyné ért ahhoz, hogy igazi úri házat tartson, a grófné is gyakran megtiszteli őket, míg...

Elhallgatott Szendrey Ignác, zavartan megsimogatta a szakállát, nem fejezte be a megkezdett mondatot.

– Mit mond, édesapám? – Júlia kérdően nézett apjára.

– Semmi, semmi, kis virágom! – Szendrey Ignác ellágyultan

mosolygott a lányára. – Elkészültél a válogatással? Van még valami kívánságod?

– Hát ha ilyen kedves édesapám, és még meg is kérdi... menjünk el a Trattner–Károlyi Könyvkereskedésbe, vegyünk meg Tóth Lőrinc verseskötetét! Meg néhány új kottát is szeretnék!

– Tóth Lőrinc verseit vegyünk meg? – Szendrey bosszúsan legyintett. Emlékezetében felmerült a csinos, kikent-kifent fiatalember, aki Klauzál Imrének, a Károlyi-uradalom igazgatójának titkára volt, és lelkesen hódítgatta a szatmári hölgyeket. Szerencsére hamar elkerült Szatmár megyéből, de – úgy látszik – az irodalom hóbortját elültette mind a hölgyekben, mind a Károlyi-uradalom alkalmazottaiban. Volt gazdatisztje, Lauka Gusztis rossz költeményeket farigcsált, ahelyett hogy a munkáját végezte volna. Jó, hogy elhelyezték, nem irigyli azt a jószágigazgatót, akinek a keze alá került.

Júlia aggódva nézett apja elkomorodott arcába.

– Már túl sokat költöttünk a kelmékre? – kérdezte félénken. – Nem akar édesapám olyan sok pénzt kiadni?

– Ne félj, kislányom. – Szendrey megtapogatta a belső zsebében bankóktól duzzadó pénztárcáját. – Vehetsz akár egy szekérdék könyvet meg kottát! És ha hazajössz, új zongorát kapsz! Nyár elején Bécsbe utazom, ott majd nézek számodra valami divatos, szép leányszobát. Jó lesz, Juliskám!

– Nagyon jó lesz, édesapám! – Júlia átölelte apját. Amikor már benn ültek a hintóban, és a kocsi az Úri utcán hajtott végig, a kislány titokban szégyellte magát, amiért a múltkor Csapóéknál haragudott vidéki otthonára. Lám, anélkül hogy említést tett volna, édesapja már új bútort, új zongorát vásárolt neki. Aztán megvan már az új, nagylányos ruhára is a kelme, és majd ő lesz otthon a háziasszony szegény, beteges édesanyja helyett, ő vezeti a háztartást! Minden olyan szép rendben lesz, mint akár Csapóéknál, akár Téreyéknél! És akkor majd meghívja Csapó

Mariskát, nézzen körül náluk! Mariska mesélte, hogy még sohasem utazott, majd elámul, ha meglátja az erdődi várat! Talán még csónakban sem ült soha, majd elviszi csónakázni a tóra. Lauka Józsi meg Sass Karcsi eveznek, s ha néha erősebben bilentik meg az evezőket, majd ijedezik Mariska...

Amikor a könyvkereskedésbe értek, Szendrey széket kért, letelepedett, pipára gyújtott, Júlia meg válogatott a könyvek és kották között. Apja még abba is beleegyezett, hogy előfizessenek a július elsején meginduló Pesti Divatlapra.

– De ezt a sok holmit mind hazaviszem! – döntötte el Szendrey. – Legalább lesz olvasnivalód, ha otthon leszel! Mert különben, félek, unatkozni fogsz!

Júlia a kapuban állt, amikor édesapja hazaindult, és örült, hogy az ablakból, a függöny mögül kikandikálnak társnői. Látják legalább, mennyi kinccsel ajándékozta meg édesapja. Hát még, ha elmeséli, hogy új bútort meg új zongorát is kap...

Májusban Csapó Mariska egy reggel azzal lepte meg társnőit, hogy karikagyűrűvel az ujján jelent meg. Szándékosan utolsó pillanatban érkezett, s Lilla nénivel volt első órájuk: német irodalom. Így az óra végéig hiába meresztgették nyakukat a lányok, nem kérdezősködhettek. Az igazgatónő viszont hiába beszélt ékesszólóan Goethéről, alig figyeltek rá. Még Júlia is csak mímelte a figyelmet, tekintete akaratlanul is mindig Mariska kezére tévedt. Két hónapja éppen, hogy az első nagylányos ruhát kapta, és máris menyasszony... Vajon már akkor is ismerte a vőlegényét? Sohasem beszélt róla...

Alighogy Lilla néni befejezte az órát, Mariskát körülvették kíváncsi társnői. És záporoztak, záporoztak a kérdések.

– Hamis vagy te, Mariska! – csapott rá az éles nyelvű Vattay Boriska. – Amikor egymás közt beszélgettünk, mindig azt mondtad, hogy eszed ágában sincs férjhez menni. És tessék, a legfiatalabb közöttünk az első menyasszony!

– Úgy látszik, aki földig érő ruhát kap, mindjárt férjhez megy. – Puky Katinka ábrándosan felsóhajtott. – Megmondom mamának, ha férjhez akar adni, sürgősen csináltasson nagylányos ruhát! Ilyen kurta szoknyában kinek jutna eszébe feleségül kérni?

– Most nem rólad van szó – vágott közbe türelmetlenül Barthos Hermína. – Mariska beszéljen a vőlegényéről!

– Vachott Sándornak hívják – felelte Mariska. – Ügyvéd, de nem érdekli a jog, csak a költészet! Már sok verse megjelent. Bizonyára ti is olvastatok tőle verset!

– Én ugyan még soha! – Versényi Róza hangjában parányi irigység csengett; irigyelte Mariskát, aki tizennégy éves létére már menyasszony, ő pedig húszéves lesz nemsokára, s még mindig itt kell élnie az intézetben, mert gyámapja még nem talált részére megfelelő férjet. Úgy kerestek neki férjet, mintha vevőt keresnének egy eladó tárgyra...

3.

Június végén a vidéki lányok mindig az ablaknál leselkedtek, türelmetlenül várták, mikor jönnek értük szüleik, csak ha valamelyik tanárnő vagy felügyelőnő lépett be a szobába, ugrottak el az ablak mellől. Tudták, hogy vétenek az illemszabály ellen: fiatal lány sohasem bámészkodik ki az ablakon, a nap minden percét valami hasznos munkával tölti ki. Naponta megállt egy-egy hintó a Tükör utcai intézet előtt, és vitték haza a lányokat. Szendrey Ignác ígéretéhez híven június 30-án érkezett meg, addigra már valamennyi növendék elutazott. Júlia nagyon türelmetlenül várta az édesapját, azt remélte, magával hozza Térey Marit, aki tavaly még Lilla néni tanítványa volt, s most is sűrűn írogatott imádott igazgatónőjének. És amikor édesapja mögül Mari lépett ki a hintóból divatos, világoskék útiköpenyben, Júlia hangos si-

koltással borult barátnője nyakába. Szendrey bosszús dörmögésbe rejtette meghatottságát, örült, hogy kislányát jókedvűnek látja.

– No, most lesz alkalmatok, hogy elbeszélgessetek – mondta. – Holnap reggel továbbmegyek Bécsbe, beletelik két hét is, mire visszajövök. Megígértem Juliskámnak, hogy bútor meg zongorát vásárolok neki!

– Júlia új zongorát kap? Ne tessék Bécsbe menni zongoráért – szólalt meg Mari zavartan, kapkodva. – Én... én tudok valakit, aki eladná a zongoráját, nagyon szép, nagyon jó hangszer, az is bécsi, Schweighofer gyártmány, 600 vagy 650 váltóforint az ára.

– Az bizony elég sok pénz, kis húgom, egy használt zongoráért – csóválta a fejét Szendrey. – Én inkább veszek újat, ha többbe is kerül! Aztán kié az a zongora, hogy annyira dicséri?

– Nem is tudom, nekem csak Náncsi néni említette – hebegte vörösre gyúltan Mari. Júlia egy pillanatig értetlenül nézett Marira, majd amikor az kétségbeesetten integetett, hogy mondjon már valamit, megszólalt:

– Édesapám nagyon bőkezű hozzám! Művésznő úgysem lesz belőlem, ha pedig a magam szórakozására játszom, megteszi a régi zongora is!

– No, majd meglátom, mibe kerül a bútor, marad-e még pénzem.

Amint a két lány magára maradt, Mari panaszkodva mesélte, hogy a télen egy bálon megismerkedett Ábrányi Kornél zongoraművésszel, akinek szülei nemrég költöztek Károlyba. Egymásba szerettek, s Kornél feleségül kérte. A szülők felháborodottan kikosarozták, s megtiltották neki, hogy találkozzanak vagy levelezzenek. De Mari Schreiner Józsival, egy közös barátjával üzent, hogy június végén vagy július elején Pesten lesz. Ha Kornél nem utazott még el Bécsbe vagy Párizsba, meglátogatja az intézetben. Hiszen ő is éppen úgy szenved, mint Mari.

– Azt hiszem, nehéz dolga lesz. – Júlia megértően ölelte át

Marit. – Ha Ábrányi itt akar meglátogatni, nem bizonyos, hogy Lilla néni megengedi! Most már értem, miért akartad, hogy a zongoráját édesapám megvegye!

– Mindent elmondok Lilla néninek, ő nem lesz olyan kegyetlen, mint a szüleim. – Mari indulatosan tépdeste a zsebkendőjét. – Lilla néni olyan, mint egy igazi barátnő, és ő nem néz le valakit csak azért, mert zenész, és mert nincsen vagyona! „Mit szólna a méltóságos grófné, ha egy földhözragadt muzsikusnak lennél a felesége?” – sápítozta édesanyám meg Náncsi néni. Jaj, Júliám, ha tudnád, milyen borzalmas napokat töltöttem otthon! Úgy vártam már, hogy feljöhessek Pestre, és neked elpanaszolhassak mindent! Csak te értesz meg engem! A Károlyi lányok mind ostobák! Félttem, hogy édesanyám nem enged fel majd Szendrey bácsival, de szerencsére nem is jutott eszükbe, hogy Kornél most esetleg Pesten van. Igaz, lehet, hogy csak reménykedem, és hiába reménykedem! Kornél talán már Párizsba utazott. Amikor utoljára beszéltünk, azt mondta, hogy Chopinnel akar találkozni, tőle szeretne zongorázni tanulni.

Júlia elámulva hallgatta barátnőjét. Amikor ősszel elváltak, nem is sejtette, hogy Mari így megváltozik. Akkor még együtt gúnyolták a károlyi és a szatmári gavallérokat, kinevették őket, ha tánc közben érzelmesen sóhajtoztak. Ilyenkor egy-egy tréfás megjegyzéssel kedvét szegték a derék ifjúnak, hogy szerelmet valljon. Gyakran mondogatták, hogy milyen jó szerelmes regényt vagy verset olvasni, és milyen nevetséges, ha valamelyik lovagjuk szerelmet vall. Eddig ez nevetséges volt Marinak éppen úgy, mint Júliának. És barátnője most már nem találja Ábrányit nevetségesnek. Bizonyára kiváló ember lehet, muzsikus, aki Chopinnél akar tanulni. Csapó Mariska vőlegénye költő, Mari szerelme zenész...

– Miért nem szólsz, Júlia? – kérdezte Mari szemrehányóan. – Miért hallgatsz? Miért nem mondod, mit tegyek?

– Azért, mert nem tudok tanácsot adni – vallotta be Júlia őszintén –, aztán meg... úgy meglepődtem azon, amit elmeséltél, hogy alig tudok szóhoz jutni. Leveleidben soha egy sort nem írtál arról, hogy szerelmes vagy. Milyen érzés ez, mondd, Mari? Nagyon jó, ugye?

– Nem. – Mari erélyesen megrázta a fejét. – Azaz... eleinte nagyon jó volt, amíg azt hittem, anyámék nem ellenzik a házasságot. De azóta csak rossz, egyfolytában rossz. Reggel felébredek, besüt a nap, kinézek a kertbe, minden friss, vidám. Tudod, más-kor hogy örültem mindig a reggelnek, szerettem, hogy a konyhá-ból felhallatszott a reggelikészítés zaja, éreztem a frissen pörkölt kávé, a forralt tej, a foszlós kalács szagát. És örültem annak, hogy reggeli után könyvet veszek, és elbújok a lugasban, hiába kutat utánam édesanyám. Olyan jó volt üldögelni a kert egy eldugott helyén... emlékszel, a hársfák mögött volt a búvóhelyünk, ott játszottunk titokban babákkal, s később ott suttogtunk arról: mi-lyen jó lesz, ha egyszer szerelmesek leszünk.

És most reggel hirtelen rám szakad valami furcsa érzés. Arra gondolok, hogy Kornél elment, nem látom, ma sem látom, talán sohasem látom többé. És hogy lehet, hogy a nap éppen olyan harsányan süt, a reggel éppen olyan friss, mint azelőtt. Ülök a reggelinél, két vénkisasszony nagynéném sanda szemekkel néz rám, erőlködve eszem minden falatot: jaj, csak észre ne vegyék, hogy szeretnék felugrani, elszaladni és sírni, mindig csak sírni...

– Hát ilyen rossz a szerelem? – Júlia megdöbbenően nézett Marira. – És a szüleid semmiképpen sem egyeznének bele a házasságba?

– Semmiképpen sem. – Marinak eleredtek a könnyei. – Apám nagyon határozottan kijelentette, hogy sohasem lehetek egy komolytalan bohém felesége. Nem azért dolgozott keményen egy életen át, hogy a hozományomat valaki elmuzsikálja. Még azt is megtiltották, hogy Ábrányi dalait játsszam. Anyám el is vett tő-

lem egy kottát, amit Kornél nekem ajándékozott. De most... én kotta nélkül is tudom, és mindjárt eljátszom neked a Magyar Ábrándot!

És Mari már húzta is Júliát a zongoraszoba felé. Júlia megadóan követte. Engedelmesen hallgatta barátnőjét, aki átszellemült arccal, önfeledten játszotta a darabot, s amikor befejezte, újra-kezdte, egészen addig, amíg Lilla néni vacsorához nem hívta őket. Vacsora alatt az igazgatónőnek feltűnt Mari szótlan-sága, kisírt szeme, és megkérdezte, miért ilyen levert, hallgatag. Így megváltoztatta az otthon töltött év? Az intézetben vidám, jó ét-vágyú, mindig nevető, gömbölyű kislány volt, most pedig meg-nyúlt, sápadt az arca, s alig lehet a szavát hallani.

– Azt ajánlottam édesapádnak, hogy hagyjon még egy évig nálunk. – Lilla néni tűnődve nézett Marira. – Jobb lett volna, ha még egy esztendeig kislány maradsz! De Térey úr azt mondta, ti-zenhat esztendő-s leszel hamarosan, itt az ideje, hogy férjhez menjél! Csalódott édesapád a terveiben? És – úgy látom – csa-lódtál te is...

– Igen, csalódtunk mind a ketten, édesapám is, én is – felelte Mari csendesén. – Beleszerettem valakibe, aki csak jöttment muzsikus a szüleim szemében, nem engednek hozzá... még azt is megtiltották, hogy találkozzam vele... Apám férjhez akar adni, s kényszeríteni fog, hogy férjhez menjek valakihez, akit nem sze-retetek. Hát nem rettenetes egy lány sorsa? Csak azért, mert lány, mindig engedelmeskednie kell. Bár születtem volna férfinak! A zenetanárom azt mondta, szép énekhangom van. Ha tanulnék, énekesnő lehetne belőlem. Mikor ezt megemlítettem édesanyám-nak, csak nevetett rajta. Majd, amikor látta, hogy bánt a neve-tése, elkomolyodva jelentette ki, hogy nem merne többé a méltóságos grófné szemébe nézni, ha a lányát komédiásnének adná!

Tänzer Lilla elgondolkozva hallgatta Mari panaszos szavait. És arra gondolt, hogy talán Téreynek igaza van, amikor félti lányát

a bizonytalanságtól. Mari az intézetben megtanult németül, franciául, zongorázni, énekelni, ért egy kicsit a festéshez, művészi kézimunkához. De még életében sem mosott ki egy zsebkendőt, egy rántást sem kevert még meg. Az ilyen elkényeztetett kislány hogy állná meg a helyét egy hullámozó kedélyű művész mellett, akinek nincs biztos jövedelme?

– Az idő bizonyára meghozza a megoldást – mondta vigasztalóan. – Ha a szüleid látják, hogy komoly a szándékok, a végén bizonyára engedni fognak. Hiszen nagyon szeretnek, és csak a javadat akarják!

– Hát, ha szeretnek, Lilla néni, miért bántják azt, akit én szeretek? – jajdult fel Mari. – Nem tudják, hogy azzal engem is bántanak?

– Bízunk mindent az időre, nem tudok mást mondani neked! És légy türelmesebb, Marikám!

– Olyan jó itt nekem! – borult Mari az igazgatónő nyakába. – Csak itt jó nekem – tette hozzá –, Lilla néninél és Júliával együtt. Bár soká itt maradhatnék!

– Amíg édesapám értünk nem jön, itt maradsz – vigasztalta Júlia barátnőjét –, és aztán együtt utazunk haza! Először Csekére megyünk, és Kölcseyéknél maradunk egy, talán két hétig. Nagyon szeretem Antóniát. Te is szereted, ugye?

– Hát... – Mari nem felelt azonnal, és csak akkor mondta el a véleményét, amikor Júliával kettesben maradtak. – Bevallom neked, nem rajongok Antóniáért! Nem szeretem, ha valaki olyan tökéletes mintahajadon! Papa gyakran említi, hogy Kölcsey Gábor bácsi szerencsés ember, mert az ég szófogadó és engedelmes lánnyal áldotta meg. Bizonyára azért beszél mostanában olyan sokat erről, hogy szavak nélkül is megértsem. Szeretné, ha én is Antóniához hasonlítanék!

Gyorsan elrepült a két hét, mialatt Szendrey Ignác Bécsben járt. Mari megnyugodott. Lilla néni szavaira gondolt: ha édesap-

ja látja, hogy szándéka komoly és megmászhatatlan, végül beleegyezik a házasságba. Már a kapucsengőt sem leste olyan türelmetlenül, mint az első napokban, nem várta Ábrányit, de abban reménykedett, hogy Kornél, mielőtt külföldre megy, feltétlenül módját ejti a találkozásnak.

Szendrey ajándékokkal megrakodva érkezett vissza, büszkén mesélte, hogy ígéretéhez híven bútor, zongorát, szőnyeget, függönyöket vásárolt Júliának, a holmi nagy részét egyenesen Erdődre küldte, az apróságokat pedig magával hozta.

Amikor útra keltek, Lilla néni beváltotta ígéretét, velük ment Erdődre, és elcsodálkozott, hogy mennyi élelmet csomagoltat Szendrey Ignác az útra.

– Bizony, kedves húgom, csak a saját ennivalónkat ehetjük, ha megéhezünk – mondotta Szendrey. – A fogadóban, ahol megszállunk, legfeljebb forralt bort kaphatunk, de a cukrot is nekünk kell adnunk! Ne féljen, van itt minden, amit szem-száj csak kíván.

Tänzer Lilla mosolyogva biztosította Szendreyt, hogy egy cseppet sem fél, különben is annyira örül az útnak, hogy azért egy kis éhezést is vállalna. Hiszen sohasem járt ilyen messze, még Debrecenig sem jutott el, most pedig Szatmárba megy, s azt mondják, hogy ha valaki meg akarja ismerni Magyarországot minden szépségét, csak Szatmárba menjen.

– Igen, Magyarország legszebb megyéje Szatmár. – Szendrey büszkén bólogatott. – Szeretem, szeretem én Keszthely vidékét is, de bármilyen szép a Dunántúl, nem hasonlítható Szatmárhoz. Tizenöt éve élek itt, s az akácfa, amelyeket az országutakon az én kezdeményezésemre ültettek, már árnyékot adnak, a szilva- meg körtefa pedig felüdítik a vándorokat. Mert higgye meg, kis húgom, nincsen szebb a világon, mint egy virágzó vagy termő gyümölcsfa. Szebb, mint a legszebb vers! Versekkel tömték tele a lányok fejét az intézetben. Juliskám feje is tele van költészet-

tel! No meg muzsikával! Hiszen én nem bánom, tőlem meghozhat minden verseskönyvet, vettem neki új zongorát, legyen mivel eltölteni az idejét!

– Lesz nekem elég dolgom, édesapám – szólalt meg Júlia. – Majd vezetem én a háztartást, megkímélem édesanyámat, neki ugyanis többet kellene pihennie!

Szendrey ellágyultan nézett lányára. Milyen melegszívű, édes teremtés az ő Juliskája! Gondol az anyjára... neki még sohasem jutott eszébe, hogy feleségét fárasztja a nagy háztartás, hiszen a gazdatisztek nagy része velük étkezett, s ha nem is mindig együtt ültek asztalhoz, az ő konyhájukról került ki az ebédjük, vacsorájuk. Lehet, hogy emiatt beteg olyan sokat az asszony?

– Szép tőled, hogy segíteni akarsz anyádon, kis virágom – mondta gyengéden. – Csak egy a fontos: bánni kell tudni a cseledséggel! Talán jól is teszed, ha rendet teremtesz! Ámbár... – az apa eltűnődve nézte Júlia súlyos, barna hajkoronás fejét, üde homlokát, majd a tekintete vékony ujjú kis kezére tévedt. Arra gondolt, hogy nehezen tudná elképzelni ezt a feltűnően kicsi kezét, amint a ház valamennyi kulcsát őrzi, vagy ezt az üde homlokot a konyha gőzében.

– Majd meglátjuk, kislányom – mondta végül. – Egyelőre nézz körül Kölcseyéknél, s vegyél példát Antóniáról.

– No lám, Antónia – súgta epésen Mari. – Már megint a mintalánya...

Három nap után érkeztek meg Csekére. Antónia örömmel sietett a vendégek elé, boldog volt, hogy kedves igazgatónőjének végre, annyi év után, megmutathatja otthonát. És lelkendezve vitte végig Lilla nénit a szépen berendezett, kényelmes kúrián, majd kimentek a parkba, egészen le a kis patakig, ahonnan deszkapalló vezetett át az erdőbe. Mari és Júlia azalatt kicsomagoltak, átöltöztek. És hamarosan megérkezett Máli is, Antónia unokatestvére.

– Mondd, Máli, nem menyasszony még Antónia? – kérdezte Mari. – Úgy hallottam, hogy tavaly megkérték a kezét.

– Igen, megkérték! – Máli örült, hogy Antónia távollétében kicsit pletykázhat. – Pap Endre kérte feleségül, de Gábor bácsi meg Anna néni kikosarazták szegény fiút! Azt mondták, hogy Tóni még nagyon fiatal, s még soká nem akarják férjhez adni.

– És Antónia mit szólt hozzá? – Mariban bugyborékolta a kíváncsiság.

– Tóni azt mesélte, nagyon meglepte őt a lánykérés, azt hitte, hogy Pap Endre csak édesapja barátjaként járt a házba. De aztán nagy faggatásra megmondta, hogy becsüli Pap Endrét, de nem szerelmes belé, és így nem tud a felesége lenni.

– Igen, csak akkor menjen férjhez egy lány, ha igazán szerelmes. – Mari hirtelen sírni kezdett. Máli csodálkozva, értetlenül nézett rá. De már nem volt ideje megkérdezni, hogy miért zokog Mari, mert Antónia lépett be.

– Édesapád megígérte, hogy itt hagy benneteket akár két hétig is – fordult kedvesen Juliskához. – Majd megmutatom nektek a virágaimat, elviszlek benneteket a kisiskolámba. Őt kislányt tanítok írni meg olvasni. Aztán eljöttek velem a kézimunkázóba, ahol délutánonként a falusi lányokkal együtt nagyon szép vászonmunkán dolgozunk!

– Nagyon-nagyon érdekes lesz! – Mari gyorsan megtörölte a szemét, kis oldalpillantást vetett Júliára, majd kicsit gúnyosan kérdezte: – Wesselényi báró még nem járt nálatok, mióta megházasodott?

Antónia elsápadt. Olyan váratlanul érte a kérdés, hogy néhány pillanatba beletellett, amíg válaszolni tudott.

– Nem, amióta megházasodott, még nem volt Csekén – felelte látszólag nyugodtan. – És miért is járna mostanában ide? Amíg Ferenc bátyám élt, gyakori vendég volt nálunk, hiszen nagybátyám készítette a védőíratot perében.

– Pap Endre Ferenc bátyádnak volt a joggyakornoka, ugye? – Mari kérlelhetetlenül kérdezősködött tovább. – És ő kísérté el a bárót Gräfenbergbe is?

– Iiigen – Antónia zavartan babrálta köténye szalagját –, a báró Pap Endrét választotta útitársnak!

– Azt hiszem, olvastam a Regélő Pesti Divatlapban Pap Endrének egy hozzád írt versét – mondta Máli. – Szegény fiú, nagyon a szívére vette, hogy kikoszarozta!

– Nem tehetek róla, hogy nem szeretem – Antónia igyekezett közönyösen beszélni. – A szüleim sem erőltetnek, azt mondják, csak ahhoz menjek, akit szeretek!

– Bár az én szüleim is ilyen megértőek lennének! – Mari felsóhajtott. – Édesanyám mindig azt mondja: a szerelem majd megjön a házasságban! Az a fő, hogy becsüljük a férjünket, és jó, engedelmes feleségek legyünk!

– Becsüljük a férjünket, legyünk jó, engedelmes feleségek! Milyen ósdi felfogás – robbant ki Júlia. – Hát hogyan képzelik el az életünket? Eladnak, mint valami szemrevaló jószágot a vásáron, aztán legyünk jó, engedelmes kis állatkák? De mi nem vagyunk állatok, mi emberek vagyunk.

Antónia riadtan hallgatta Júlia szavait. Kifelé fülelt, nem jár-e valaki a folyosón, félt attól, hogy édesanyja belép, és tudta, nagyon meglepődne ezeken a szenvedélyes szavakon.

– Talán még jobb, ha egy lány férjhez megy, akkor csak a férje parancsol neki. – Máli vállat vont. – Míg otthon a szülei, idősebb testvérei, esetleg még a rokonai is rángatják!

– Azért jobb, ha valaki férfinak születik! – Júlia dacosan felkapta a fejét. – Egy férfi tanulhat, dolgozhat, utazhat. Ha akar, megnősül, ha nem akar, agglégény marad. Senki sem csúfolja ezért, senki sem mosolyogja meg a háta mögött, mint egy lányt, ha nem ment férjhez!

– Igazad van! – kiáltott fel Máli. – A férfiaknak csakugyan sokkal jobb!

– Mindamellett én nem szeretnék férfi lenni – mondta csendesen Antónia. – A nők élete sokkal nyugodtabb, békésebb, mint a férfiaké! A sok apró-cseprő elfoglaltság annyi örömet nyújt, azt hiszem, férfiak sohasem élvezhetik annyira a kertészkedés, a kézimunkázás örömeit, mint a nők!

Júlia bosszúsan legyintett. „Igaz van Marinak. Antónia elviselhetetlen – gondolta –, a fiatal leány mintaképe!”

Amikor Mari és Júlia vacsora után egyedül maradtak, Mari elmesélte, hogy milyen nagy csalódás érte nemrégiben Antóniát. Nem sokkal azután, hogy Pap Endre megkérte a kezét, megtudta, hogy Wesselényi megházasodott. Tóni már kislánykorától kezdve szerelmes volt Wesselényibe, bár sohasem remélte, hogy feleségül veszi. De azt hitte, hogy a báró soha nem nősül meg, csak a haza ügye érdekli. Talán ha Pap Endre Wesselényi házassága után kéri feleségül Antóniát, csalódásában, hogy bálványa egyszerű polgárlányt vett feleségül, ő is hozzámegy a polgári származású Pap Endréhez. – Tudod, eddig haragudtam Antóniára, hogy olyan jó kislány, most sajnálom – mondta végül.

Míg Mari halkan duruzsolta mondanivalóját, Júlia lebontotta hosszú, barna haját, gondosan kifésülte, s éjszakára két szoros fonatba fonta.

– Mit szólnál, ha rövidre vágnám a hajamat? – szólalt meg Júlia hirtelen. – Unom ezt az örökös fésülködést!

– Bolondokat beszélsz! – Mari értetlenül nézett barátnőjére. – Mi jár a te hóbortos fejedben? Rövid hajról beszélsz! Hát ki hord nálunk nő léteire rövid frizurát? Csak az, akinek tifuszban kihullott a haja! De az is szégyelli magát, és vendéghaját rak a fejére! És miért törödsz most ilyesmivel? Hát nem érdekel az, amit Antóniáról mesélek?

Júlia nem felelt. Eloltotta a gyertyát, s az ablakhoz lépett, kitérte mind a két szárnyát.

– Gyere, Mari – hívta barátnőjét –, nézzünk ki az ablakon. Olyan érdekes, amikor a sötétben mindenfajta furcsa árnyékokat látunk.

Mari kicsit sértődötten bűjt Júliához.

– Látszik, hogy nem vagy szerelmes – mondta panaszosan –, azért nem érdekel sem Antónia, sem az én bánatom! Meglátod, ha egyszer szerelmes leszel, te is másképpen nézel majd ki a parkba egy ilyen szép, nyári estén!

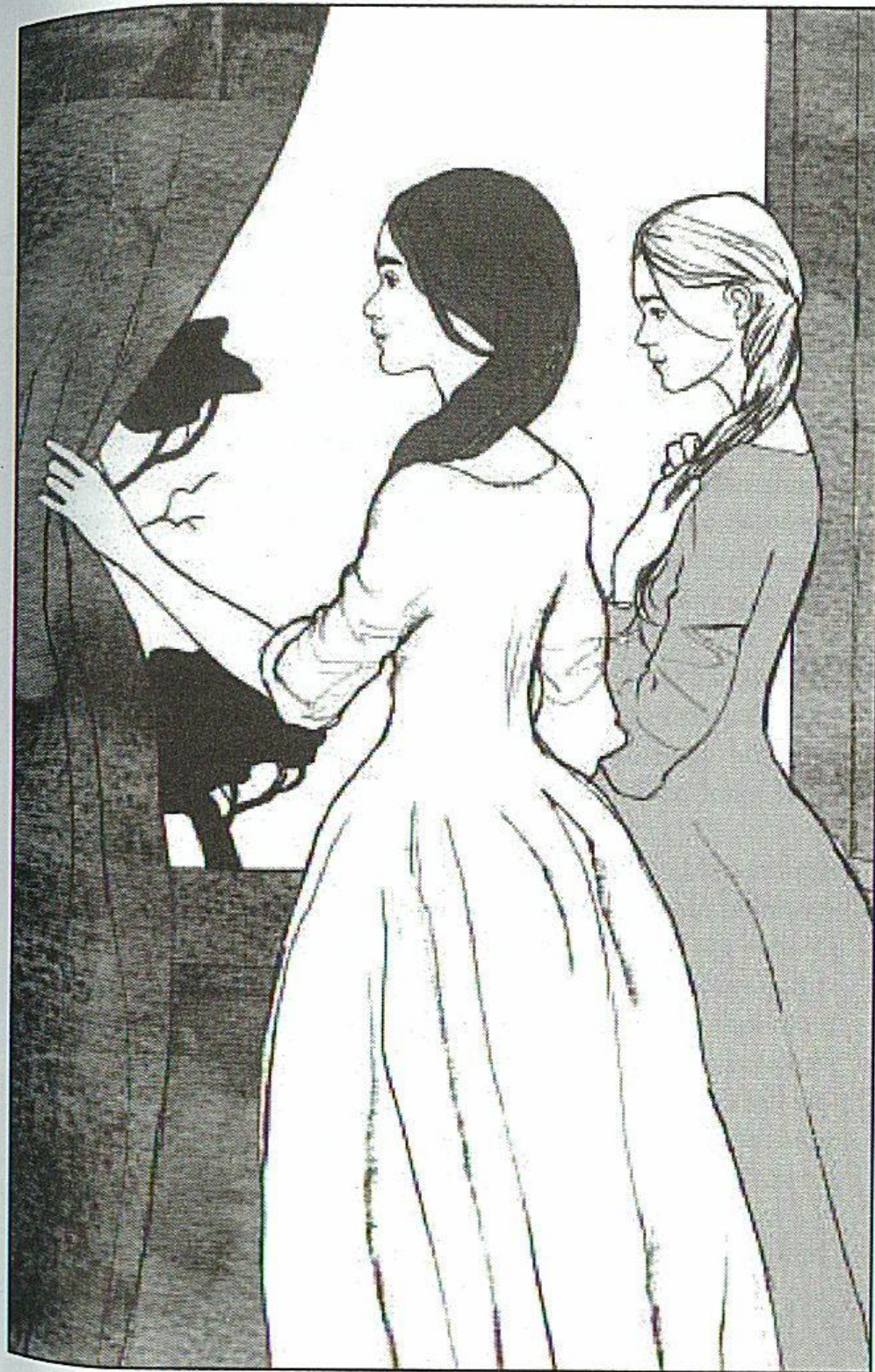
– Lehet – felelte Júlia. Majd néhány pillanatig szótlánul nézte a sötétedő árnyakat, és félig komolyan, félig tréfásan mondta: – Szeretnék szerelmes lenni, szeretném, ha én is olyan ragyogó arccal bámulnék a karikagyűrűs kezemre, mint Csapó Mariska az intézetben. De... szeretnék még valami egyebet is tenni! Regényt írni, mint George Sand, szavalni, mint Laborfalvi Róza, énekelni, mint Angelica Catalani... vagy festeni, mint Madame Lebrun... Te sohasem gondoltál ilyesmire?

– Amíg Kornélt nem ismertem meg, én is ábrándoztam arról, milyen jó lenne, ha valami tehetségem lenne, és tudnék valamit csinálni. Valamit, ami több, mint a kertészkedés vagy a kézimunkázás. Most már csak arra gondolok, hogy Kornél felesége szeretnék lenni. Elég lenne nekem az ő tehetsége, az ő híre, az ő sikere. Én beérvén ezzel, hiszen szeretem.

Júlia kételkedően, elgondolkozva hallgatta Marit.

– Hidd el, ha egyszer beleszeretnél egy olyan emberbe, mint Kornél, neked is elég lenne az ő tehetsége. Nem kívánnál magad tündökölni, nem kívánnád a saját dicsőségedet!

– Szeretnék ilyen emberrel találkozni! – Júlia vágyódva, szomjas tekintettel nézett ki a csillagos, mozdulatlan estébe. – De hol talállok ilyenre?

Szendrey Ignác örömmel hagyta Júliát és Marit Kölcseyéknél. Megígérte nekik, hogy két hét múlva értük jön, utána hazaviszi Júliát, addigra öccse is megérkezik Máramarosszigetről.

– Azt sem bánám, ha édesapám már egy hét múlva elvinne bennünket – mondta Júlia, miközben lelkesen integetett az elrobogó hintónak. – Azelőtt szívesen voltam Csekén, de most...

– De most már te sem szereted Antóniát – jelentette ki daldalmasan Mari. – Azt hiszem, hogy kétszínű, hamis!

– Nem, ezt nem gondolom. Antónia nem érdemli meg, hogy ilyen rossz véleménnyel legyünk róla, csak... nagyon unalmas! És olyan buzgó! A múltkor elmesélte egy napját; csupa buzgóság, csupa kötelességteljesítés! Attól félek, hogy mi csak terhére vagyunk, mert akárhogy dicséri a virágait meg a kertészkedés örömet, nem tudunk vele lelkesedni!

– Tanulnunk kellene tőle. – Mari édesanyja hangját utánozta: – „Kölcsey Antónia olyan lány, akiről példát vehetnél, édes Máriám! Ő nem szomorítja meg szüleit azzal, hogy hóbortos álmokkal tömi tele a fejét, hanem azt nézi: miben lehet hasznukra!”

Lilla néni hamarosan észrevette, hogy Júlia és Mari milyen kelletlenül hallgatják Antóniát, sőt időnként összemosisolyognak. Jól ismerte volt tanítványait, sejtette viselkedésük okát, és töprengett rajta: beszéljen-e a lányokkal, vagy tegyen úgy, mint ha semmit sem venne észre? Hiszen Csekén vannak, ahol mind a hárman vendégek. Mari és Júlia nevelése hivatalosan befejeződött, amikor elhagyták az intézetet. De Tänzer Lilla vérbeli nevelő volt, aki felelősséget érzett minden leányáért, s tudta, hogy a tizenhét éves Mari és a tizenhat éves Júlia még nagyon sok tekintetben további nevelésre, s főleg irányításra szorul.

Egy reggel Antónia elkísérte édesanyját a majorba, hívta ven-

dégeit is, de azok kevés kedvet mutattak a hosszabb sétára, kijelentették, hogy inkább zongoráznak, amúgy is régen gyakoroltak.

– Édesanyám számon kéri majd tőlem, megtanultam-e végre azt a szonátát, amibe még otthon belekezdtem. – Mari már húzta is Júliát magával a zongoraszoba felé. Tänzer Lilla, aki eredetileg Antóniával akart menni, az utolsó pillanatban visszamaradt.

– Néhány levelet kell írnom – mondta magyarázatképpen. Egy kis ideig a szobájában matatott, majd ő is a zongoraszoba felé tartott. Az ajtónál megállt. Figyelte, nem szűrődik-e ki zene szó. De a nagy, álmos nyári csendben csak egy-egy nevetés hallatszott az ajtó mögül.

Amikor belépett, a lányok úgy ugrottak fel, mint a tetten ért bűnösök. Még a zongora fedelét sem nyitották fel, nyilván eszük ágában sem volt, hogy muzsikáljanak.

– Ha ilyen szorgalmasan gyakorolsz, Marika, édesanyád bizonyára elégedett lesz a játékkal – mondta Tänzer Lilla kis nehezteléssel a hangjában. – Vagy csak ürügyet kerestetek, hogy ne kelljen a majorba menni? Ne tiltakozzatok, látom rajtatok, hogy idegenkedtek Antóniától. – Lilla néni letelepedett az egyik karo-rosszékbe, helyet mutatott a lányoknak, s azok elfogódottan ültek le.

– Ne nézzetek rám ilyen megszeppenten – Tänzer Lilla elmosolyodott –, nem intézeti kihallgatás ez, mint annak idején! És nem is mint igazgatónőtok kérdem: mi bajotok Antóniával?

Júlia és Mari egymásra néztek, kérdő pillantással. Mit is mondjanak? Nagyon nehéz Lilla néninek bevallani, hogy haragszanak Antóniára, csak azért, mert olyan elégedett, derűs teremtés.

Egyikük sem tudott megszólalni, csak hallgattak zavartan.

– Megmondom, lányok, mi a baj! – Tänzer Lilla belülről kis szomorúsággal gondolt arra, hogy egyik lányt sem nevelte jól. – Elsősorban unatkoztok itt, másodsorban haragusztok Antóniára.

Mari arca lángvörös lett, amikor az igazgatónő szájából hallot-

ta a ki nem mondott szavakat. Nem mert megszólalni. Júliára nézett segélykérően. Júlia nem pirult el, zavarba sem jött, természetesnek találta, hogy Lilla néni kitalálja gondolataikat is.

– Azt hiszem, Lilla néninek igaza van – mondta végül kis hallgatás után. – Kicsit haragszunk, és... kicsit irigyeljük is Antóniát. Irigyeljük, mert olyan megelégedett, mindennek tud örülni, mindig jókedvű, minden munkát szívesen végez. Azt mondja, minden reggel boldogan ébred, tudja, hogy szép napra virradt. Még a járása is... ahogy megy, felvetett fejjel, olyan, mintha mindig valami jó felé igyekezne!

– Bizony, igyekszik is, ez a természetes, minden embernek a jó felé kell igyekezni. Ti nem ébredtek reggel jókedvvel?

– Nem! – Mari kis, tehetetlen mozdulatot tett. – Nekem minden reggel fáj a szívem, hogy ma sem láthatom Kornélt.

– És te, Juliskám, te sem örülsz a reggelnek még akkor sem, ha ilyen szép, felhőtlen nyári napra ébredünk?

– Nem tudom... – Júlia tűnődve nézett maga elé. – Minden reggel valami nyugtalanság fog el, valamit várok a naptól, de nem tudom megmondani, hogy mit! És elmúlik a nap anélkül, hogy beteljesedett volna az, amire vártam! Az intézetben a lányok egy része mindig csak arról duruzsolt, hogy szerelmes, a másik része pedig, hogy szeretne már szerelmes lenni. És sohasem gondoltak másra, mint a férjhez menésre. Én... én valami mást szeretnék! Például írni...

– Antóniának könnyű – szólalt meg Mari. – A szülei megértőek, nem erőltetik, hogy férjhez menjen, nem emlegetik folyton, hogy hány esztendő, pedig már huszonhárom éves! Édesanyám a múltkor is szememre vetette, úgy látja, tetszem Schreiner Józsának, aki művelt és gazdag, miért nem vagyok kedvesebb hozzá, miért nem ragadom üstökön a szerencsém?

Tänzer Lilla tanácstalanul hallgatott. Nem tudott mit felelni volt tanítványa keserű szavaira. Érezte, nem volt elég, hogy a lá-

nyokat nevelte, a szülőknek is hozzá kellett volna járniuk nevelőbe. Azt hiszik a szülők, eleget tesznek minden kötelességüknek, ha drága intézetben neveltetik a lányukat. A lányok, mire kikerülnek az intézetből, felcsipegetnek valami kis műveltséget, tudnak bánni késsel-villával, de ez nem elég. Ezek az alig felserdült lányok a szülői házban nem tudják, mihez kezdjenek. Antóniánál más a helyzet. Egyrészt a fiatal lány szerencsés természetű, másrészt szülei a legnagyobb szeretettel és megértéssel vannak iránta. De mi lesz Marival és Júliával? Mari édesanyja fennhéjázó, a Károlyi grófokat majmoló, szűk látókörű asszony, apja nagyon elfoglalt ember, aki alig ér rá a családjával törődni, és egyébként is felesége befolyása alatt áll. Júlia pedig... az apja rajong érte, kényezteti, elhalmozná minden széppel, jóval, s ahogy már neki is többször kifejtette, legfőbb vágya, hogy gazdag és fényes házasságot kössön. Szendreyné négy év alatt egyszer sem járt az intézetben. Júlia tartózkodóan beszélt az édesanyjáról, őszintesége, szókimondása ennél a tárgynál mintha elhagyta volna. Egyszer aztán elmondotta, hogy anyja beteges, s az is kibuggyant belőle, hogy édesapja néha ingerült emiatt.

Mi vár otthon Júliára? Tänzer Lilla tűnődve nézett a mozgékony arcú fiatal lányra. Mivel tölti el majd a hosszúra nyúlt napokat, kivel osztja majd meg magányát? Hiszen legjobb barátnője, Térey Mari is messze van tőle, az ódon erdői vár félnapi járóföldre fekszik a kiterébélyesedett megyeszékhelytől, Nagykárolytól.

„Mivel töltöm majd el az időt?” – Júliában ugyanez a kérdés merült fel, alig kétheti otthon tartózkodás után. Amikor elhagyták Csekét, valami megkönnyebbülésfélét éreztek, s túlradó szeretettel ölelte meg Antóniát. Szendrey meghatottan köszönte meg a vendéglátást. A hintóban örömmel újságolta, hogy a Bécsben

rendelt holmi a zongorával együtt időközben megérkezett Erdődre. Júlia mindennel meg lesz elégedve. Sőt még azt is közölte, hogy Térey inspektor úr megengedte: Mari is velük mehet, hadd segítsen a lakás átrendezésében.

Így az első két hét, mialatt Mari Erdődön vendégeskedett, gyorsan elrepült. A két lány alapos munkát végzett: először Júlia szobájából száműzték a régi bútorokat, aztán sor került a vizitszobára, és még az ebédlőbe is jutott néhány új támlásszék.

Szendreyné némán és riadtan nézte, hogyan tűnnek el a régi bútorok. A legtöbbjét akkor vásárolták, amikor Keszthelyről Erdődre költöztek. De volt ott egy sublód és egy almárium, ezeket még a szülői házból hozta. Igaz, egyszerű, barna bútorok voltak, a falusi asztalos készítette őket, fája a kertjükből kivágott diófából került ki, az otthont és a fiatalságát idézték hosszú éveken át.

Júlia öccse, Gyula pár nappal később érkezett haza Szigetről, az internátusból. Kicsit meghökkent a nagy változás láttán, félve lépkedett az újjávarázsolt szobákon át, s maga sem tudta, hogy bánjon nővérével. Eddig jó pajtások voltak, egyszer kitervelték, hogy elszöknek az erdőbe, és ott tanyáznak egész nyáron. Heteiken át készülődtek, élelmiszert csentek a kamrából, vittek magukkal pokrócot, ásót, gyertyát, kötelet. Csak egyóránnyira jutottak el a vártól, amikor felfedezték szökésüket. Gyula lovagiasan magára vállalt mindent, azt mondta, ő kényszerítette nővérét a szökésre. Szendrey alaposan elnászpángolta a fiát. Júliának nem lett bántódása, bár a kislány harciasan tiltakozott öccse lovagias védelme ellen. Kijelentette, hogy éppen olyan bűnös, mint Gyula. Mindamellett apja még haragudni sem tudott rá, a legszívesebben összevissza csókolta volna a kipirult arcú, apró kislányt, aki olyan megvesztegetően tudott nézni hosszú pillájú, dióbarna szemével. És a feleségére támadt, hogy miért nem vigyáz jobban a gyerekekre. Nem elég, hogy drága nevelőnőt hozatott melléjük, a kis Marikát pedig dajka gondozza? Még hány

szolgálóra lenne szükség a háznál, hogy ne neki kelljen – tenger-nyi dolga mellett – a gyerekeivel is törődni?

A gyerekek mindent hallottak, az ajtó mögött lapultak, fülüket a kulcslyukhoz szorítva, s Júlia akkor megfogadta, hogy többet nem szövik el, nem akarja, hogy anyját miatta pirongassa az apja. De azért jó pajtása maradt testvérének, s ha nem is vett részt a csínyjeiben, mindig kész volt, hogy apjánál kieszközöljön valamit öccsének. Júlia közbenjárására kapott Gyula szép hátsólovat, noha év végi bizonyítványaiiban igen sok rossz jegy szerepelt. Gyula unta a latin nyelvtant, a matematika sem érdekelte, szeretett verseket faragni, s a palatáblára meglepő biztonsággal és humorérzéssel rajzolta le társait, tanárait. Ha vakációra hazajött, mindig megmutatta nővérének a télen írt verseket, s miatt Júlia azokat olvasta, gyorsan lerajzolta a kislányt; a kép, ellentétben egyéb rajzaival, mindig hízelgő volt.

Igen, eddig a vakációkat Júlia jelenléte fényesítette be, különben Gyula idegenül érezte magát a szülői házban. Apjától félt, anyját szánta, kis húgával nem tudott mit kezdeni; ha a kislány a nyakába csimpaszkodott, zavartan lerázta, félt, hogy valami kárt tesz a törékeny jószágban. Pajtásai nem voltak, a falu messze feküdt a vártól, és a sváb parasztyerekek nemigen mertek közeledni az inspektor úr fiához.

Eddig nem is hiányoztak a falusi gyerekek, még örült is, hogy nem zavarják meg, ha Júliával kettesben lehet. De most, hogy látta az új berendezést, a hivalkodó, fekete zongorát, attól félt, hogy a lakás változásával Júlia is megváltozott. Amikor átölelte, nővére a szokásos meleg, testvéri csókkal üdvözölte, érdeklődött is, milyen lett a bizonyítványa, de Gyula megérezte, hogy a feleltre már nem kíváncsi. És féltékenyen nézte, ahogy Marival összesúgtak-búgtak.

Amíg Térey Mari Erdődön volt, Júlia észre sem vette öccsét. A két lány csupa Gyula számára érthetetlen dolgot fecsegett. Fő-

leg ruhákról és bálokról esett szó, s ha édesapjuk is velük ebédelt, látható elégedettséggel hallgatta a sok értelmetlen beszédet. Anyjuk helye az asztalfőn rendszerint üresen maradt. Júlia igyekezett a háziasszony szerepét betölteni, kínálgatta az ételeket, s időnként franciául beszélt Marival, de Gyula kajánul figyelte, hogy Mari rendszerint nem érti azt, amit Júlia mond, ha pedig Mari szólal meg franciául, akkor viszont nővére néz kerekre nyílt szemmel, s gyorsan németre fordítja a szót.

Két hét után Marit hazavitte édesapja. Júlia bánatosan lézengett szobáról szobára, majd kiment a kertbe, lesétált a tóhoz, letelepedett a parton álló kis lócára, egy darabig a vizet bámulta, aztán türelmetlenül felugrott, sietett vissza a várba, a zongorához ült, buzgón skálázott, de azt is hamarosan megunt.

Szendreyné, bármilyen rosszul érezte magát, korán reggel már talpon volt, kiadta a személyzetnek az utasításokat, aztán feküdt csak vissza elsötétített szobájába, s bár napközben alig látta Júliát, megérezte, mi megy végbe a fiatal teremtsében.

„Juliskám unatkozik” – gondolta az anya, és a kopácsolás még erősebbé vált a fejében, nem segített a hideg vizes borogatás. Hogy tudna rajta segíteni? Amikor Juliska hazajött, át akarta tőle venni a háztartás minden gondját, s ő mosolyogva utasította vissza: közelébe se menjen a konyhának, éléskamrának, pincének, padlásnak, baromfiudvarnak. Mostanáig csak taníttatták, főleg az apja akarta, hogy művelt legyen, egy szemernyivel se maradjon el tudásban a megye előkelő lányai mögött. „Azt akarom, hogy a gyerekeimen ne lássék, hogy ki volt az anyjuk!” Hányszor vágta ezt oda a férje, ha indulatba jött, ha valami bántotta. Ilyenkor mindig ellene támadt. És ő némán hallgatta a kifakadást, sohasem mert megkérdezni, hogy mi az a nagy bűne, aminek a gyerekeken nem szabad látszani. A gyerekeket voltaképpen csak megszülte, aztán már idegen kezekbe kerültek, dajkák, pesztonkák, kisasszonyok váltakoztak, de Szendreynak ez sem

volt elég. Tízéves volt Juliska, amikor Mezőberénybe küldte intézetbe, akkor csomagolta először a borjúbőrös ládát, két évre rá már Gyulát vitték Máramaroszigetre. Még szerencse, hogy Marika éppen akkor született, amikor Juliska Mezőberénybe került. Azt remélte, hogy talán a legkisebbet nem idegeníti el tőle az apja, talán ezt meghagyja neki. Marika most hatéves, őt még nem mérgezik meg az apja lekicsinylő szavai, még nem tudja, hogy a Szendrey-házban a legutolsó szolgáló sem olyan lenézett, megvetett személy, mint a ház asszonya, akinek minden bűne az, hogy a férje mást szeretett, amikor őt vette feleségül. Az a lány kikoszarolta, s akkor Szendrey Ignác hirtelen támadt indulattal őt kérte meg. Ő pedig boldogan mondott igent, hiszen tetszett neki a jóképű fiatal férfi, aki művelt ember hírében állott, Gazdasági Akadémiát végzett, s már akkor írogatott cikkeket különböző szaklapokba. A szülei is örültek, mondogatták is: ki hitte volna, hogy Málinak ilyen szemrevaló, derék ura lesz? A vőlegény nem sokat udvarolt a jegyesség alatt; azt hitte, szemérmes természetű, dehogyan gondolta volna, hogy Aszalón van egy lány, akit szeret, és sértett dühében annak akarja megmutatni, hogy talál magának feleséget. Szendrey sürgette az esküvőt, szülei sópáncodtak, hogy nem tudják addigra megvarrni a kelengyét, de a vőlegény nem tárgyalt. Azt hitték, a szerelem, pedig csak a félelem hajtotta. Félt, hogy ha sokáig húzódnak az előkészületek, faképnél hagyja menyasszonyát, és visszamegy ahhoz a lányhoz, aki már egyszer kikoszarolta. Úgy hallotta, a lány azóta megbánta, hogy nemet mondott.

Szendrey a jegyesség alatt csendes volt, az esküvő után pedig ingerült és dühös. Amikor Júlia megszületett, még ingerültebbé vált, azért is a feleségét okolta, hogy fiú helyett lánya született. De hamar megbarátkozott a kis jövevénnel; amint a kislány pöntyögni kezdett, az apja megbűvölten hallgatta, drága játékokat és díszes kis ruhákat hozott minden útjáról, s amikor két év

múlva fia született, Júlia iránt érzett rajongása semmit sem csökkent.

Szendreyné elcsodálkozva figyelte, hogy a kislány milyen magabiztosan, szinte fölényesen bánik apjával, aki minden kívánságát teljesíti. Férje híres volt az uradalomban fukarságáról, saját magára alig költött, kopott ruhákban járt, Júliának, lám, most is mennyi drága kelmét, sőt új bútorokat, zongorát vásárolt.

„És Juliska mégsem érzi jól magát. Mi lesz ebből?” – gondolta az anya riadtan, és visszafojtott lélegzettel figyelte, mikor hallja újra a lány türelmetlen lépteit a folyosón.

Sokáig csend volt, egyszerre halkan nyílt az ajtó, s a küszöbön Júlia állt. Szendreyné felült az ágyban, elmosolyodott, kitárta mind a két karját.

– Hogy van, édesanyám? – Júlia letelepedett az ágy szélére, gyengéden simogatta anyja csontos kezét. – Nem szűnik a fejfájás? Kicseréljem a borogatást?

– Hagyjad, kislányom! Nyisd inkább ki az ablaktáblákat, hadd látom az arcodat! Amióta hazajöttél, valójában alig néztelek meg alaposabban! Most már édesapád nagylánnyá avatott, nem akarja, hogy tovább maradj az intézetben, engem is noszogat, menjek be veled Károlyba, csináltassuk meg a báli ruháidat, ősztől kezdve bálozni fogsz, és aztán...

– Aztán férjhez akar adni! – Júlia kitámasztotta a zsalukat, majd az ágy előtt levő zsámolyra kuporodott. Tréfásan akart beszélni, de azért kicsengett hangjából a keserűség. – Miért akar engem édesapa olyan gyorsan férjhez adni?

– Nem tudom, kislányom. – Szendreyné gyönyörködve vizsgálta Júlia hamvas bőrét, finom vonalú száját, makacs állát, amelyet alul kis gödör szelídített meg. – Édesapádnak csak egyetlen vágya van, hogy kedvence boldog legyen!

– És egy lány csak akkor lehet boldog, ha férjhez megy?

– A házasság még nem jelent boldogságot. – Szendreyné

igyekezett nyugodtan beszélni, de szavain átsütött az indulat. – Egy lány csak akkor lehet boldog, ha szeret, és ha szeretik. Csak úgy menj férjhez, ha nagyon-nagyon szereted a férjedet, és bizonyos vagy benne, hogy ő is szeret. Igen, erről kell meggyőződnöd – tette hozzá, és a hangja megcsuklott –, mert ez a legfontosabb!

Szendreyné fáradtan visszacólt a párnákra, majd újra felült, homlokán kidagadtak az erek.

– Apádnak ne említsd, hogy tanácsokat adok neked. Okos leányka vagy, nem kell magyaráznom, miért kérlek erre. Tízéves korod óta csak vendég vagy itthon, de azért tudom, hogy többet látsz és hallasz, mint ahogy apád gondolja. Tudod azt, hogy...

Szendreyné elhallgatott, maga elé nézett, nem akart Júlia tekintetével találkozni. Az pedig zavartan, félszegen simogatta anyja kezét. Majd, amikor már nehéz lett a csend, halkán, megindultan mondta:

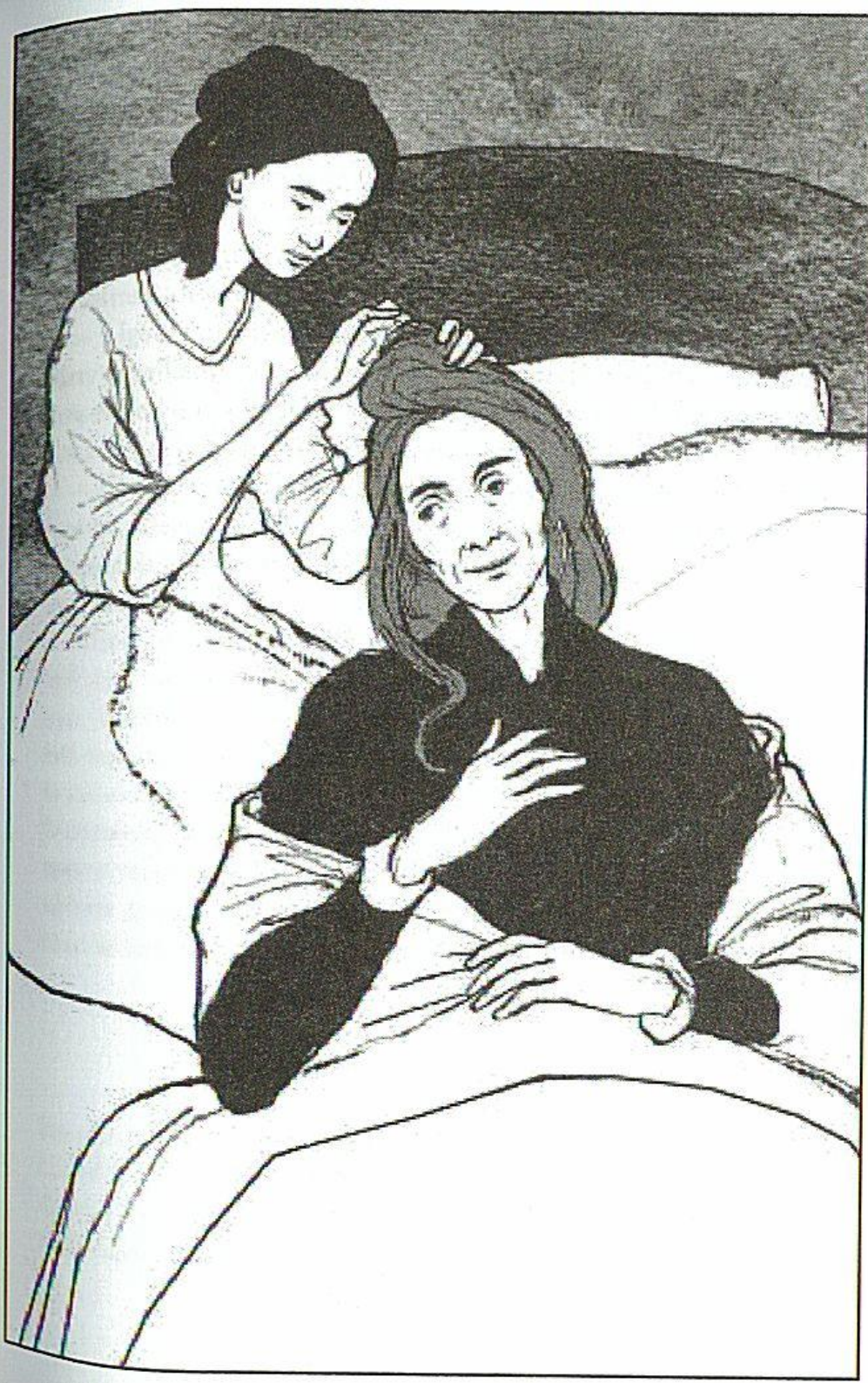
– Mindent tudok, édesanyám! És ígérem, apámnak nem beszélek erről. Igaza van édesanyámnak, csak ahhoz megyek, akit szeretni fogok! De ugye, édesapa nem kívánja, hogy hamarosan férjhez menjek?

– Apád csak attól tart, hogy unalmas lesz neked Erdőd. Miféle szórakozásra talál ebben az eldugott kis faluban egy fiatal lány? Majd elviszlek Szatmárra, Károlyba, néhány bálba, s ha egészségesebb leszek, a nyáron fürdőre megyünk! Jó lesz?

– Jó lesz, édesanyám, nagyon jó lesz! – felelte Júlia. Majd a fiókból fésülködőköpenyt, fésűt, kefét szedett elő.

– Ha megengedi, megfésülöm, édesanyám – mondta, és már mellé telepedett, levette anyja fejkötőjét, majd könnyű kézzel bontotta ki Szendreyné súlyos hajfonatait.

– Milyen ügyesen bánsz a hajammal, Juliskám. Amikor magam fésülködöm, úgy fáj a fejem, mintha egy vasabroncs szorítaná, most pedig semmit sem érzek. Marika kisasszonya ajánl-

kozott, hogy divatos frizurát csinál, de nem engedtem, hogy a hajamhoz nyúljon. Mit szólna édesapád, ha ilyen hajviseletben látna?

– Térey Mari mamája is divatos frizurát hord. – Júlia dacosan felkapta a fejét. – Éppen olyant, amilyent a grófnén látott!

És a szemben levő tükörből Szendreyné ámulva látta, milyen hatalmas, divatos kontyba tűzi Júlia a haját.

– Ugye, milyen szép asszony az édesanyám? – kérdezte a fiatal lány hízelkedve, és odaszorította arcát anyja arcához. – És most tessék felkelni ebédhez, keresünk egy könnyű, világos nyári ruhát, miért hord nyáron ilyen nehéz szövetaljat?

– Öregasszony vagyok már, kislányom! – Szendreyné csodálkozva, idegenül nézte a tükörből visszatekintő megfiatalodott képmását. – Édesapád bizonyára megszid mindkettőnket ezért a maskaráért!

Júlia szeme megvillant. Belekarolt anyjába, és vitte ki magával az orvosságzagú szobából. Ahogy felvetett fejjel, magabiztosan lépkedett mellette, Szendreyné érezte, hogy a kislány erejéből valami belé is költözik. És elhatározta, hogy ha az ura lepocskondiázza az új, divatos frizuráját, ő bizony visszaválaszol neki. Visszafelel, noha tizenhét esztendő alatt ezt egyetlenegyszer sem merte megtenni. De most már nincsen egyedül. Támaszt kapott ebben az apró termetű lánykában, aki – bizonyosan tudja – sohasem lesz egyetlen férfi rabszolgája sem.

5.

Szendreyné bátortalan fogadkozására, hogy most az egyszer nem tűri férje megalázó szavait, nem került sor. Szendrey fáradt volt, délelőtt sok bosszúsága akadt, az uradalmi tiszték mind hanyagul dolgoztak. Lauka Gusztit szerencsésen sikerült meneszteni, aki

sokkal többet törődött a verslábakkal, mint a lábas jószágokkal, de most helyette Sass Karcsi került a keze alá. Igaz, csendes, szelíd fiú, csak éppen a munkája nem ér egy fabatkát sem. Hajnalban, amikor az állatok etetését kellene ellenőriznie, megjelenik ugyan álmos képpel (mert éjszakánként verseket farag), de ahelyett, hogy azt nézné, mennyi abrakot kapnak a lovak, valami könyvbe mélyed. Tudják ezt az ispánok, összerosolyognak a háta mögött, s csak akkor riadnak meg, ha Szendrey rajtaütésszerűen megjelenik közöttük. Igen, ha mindenütt ott lehetne, nem lopnának annyit az ispánok, de egy ember csak egy ember... Ezt a Sass Karcsit el kellene küldeni, de ki tudja, kit kap helyette, no meg Juliska kedveli a fiút, sokat beszélgetnek zenéről meg versekről. Hadd legyen szegény kislánynak társasága, ebben az isten háta mögötti fészekben amúgy is kevesen fordulnak meg. Nagykárolyba meg nem küldheti folyton. Pedig Téreyéknél találna magához illő társaságot, még a grófnő is megtiszteli a házuakat. Téreyné büszke is erre, azzal dicsekszik, hogy a grófnő megígérte: majd szerez yólegényt Marinak. Bár Juliskának is akadna már valaki, aki minden tekintetben megfelelné... Milyen nagy gond egy lány – Szendrey homlokára keresztbeszaladtak a ráncok, de ahogy a lányára pillantott, megenyhült a tekintete. Nem kell félnie, Juliska olyan szép s olyan művelt, hogy a megye első gavallérja kéri majd feleségül. Csak ahhoz nagy házat kellene vinniük. Ehhez pedig ő nem ért, s sajnos Amália sem. Mindig panaszkodik; melyik férfi tudja elviselni az örökös jajgatást? – Szendrey önkéntelenül az asztalfőre pillantott, s elámulva látta, hogy mintha egy idegen asszony ülne a felesége helyén. Vajon mi történt vele?

Szendreyné, aki egész idő alatt feszülten figyelte, mikor veszi észre férje a jelenlétét, még sápadtabb lett annak fürkésző tekintetétől.

Júlia látszólag jókedvűen beszélgetett Sass Karcsival, csak ti-

tokban figyelte apját. És amikor meglátta rajta, hogy elhúltan nézi édesanyját, önkéntelenül elmosolyodott.

– Elolvasta már Petőfi verseskötetét? – kérdezte tőle már harmadszor Sass Karcsi, és nem értette, hogy miért nem kap rá feleletet.

– A verseskötetét? Belelapoztam, de még nem értem rá, hogy alaposabban átnézzem – válaszolta Júlia. – Megjött a Pesti Divatlap meg az Életképek, új kottákat is kaptam!

– Kérem, olvassa el nagyon figyelmesen ezeket a verseket – mondta a fiatalember. – Petőfi a bátyámmal együtt járt gimnáziumba Sárszentlőrincen, s gyakran volt vendégünk Borjádön. Édesanyám is nagyon szerette.

– A Pesti Divatlap majd minden számában közöl tőle verset, de bevallom, jobb szeretem Vörösmartyt. A maga Petőfije néha olyan... meghökkentő, nem elég illedelmes!

– Nem elég illedelmes? – Sass Karcsi elképedve nézett a fiatal lányra. Aztán hirtelen kedve támadt megkérdezni: talán a francia regények illedelmesek? És ha egy ilyen mindennek, csak illedelmesnek nem mondható könyvet Júlia kézbe kap, olyan módon habzsolja, hogy hajnalig égeti a gyertyát szobájában. Júlia szobájának ajtaja éppen szemben van a folyosón az övével, így, ha hajnalban felkel, látja az ajtó hasadékán kiszűrődő fényt. Szívesen feltenné a kérdést, de nem teheti; hiszen Júlia mintegy titkot bízott rá, amikor elmesélte, mennyire szereti a francia regényeket. Petőfire viszont mindössze annyi a megjegyzése, hogy a versei nem elég illedelmesek. A fiatal írnok úgy érezte, mélységesen csalódott Júliában. Rajongott a lányért, magában titokban „várúrnő”-nek becézte, s szerelmes verseket írt hozzá. De a középkori várúrnőhöz még hozzáférhetett a szerelmes lovag, a valódi Júliához azonban – tudta – nem is közeledhet, eleget hallotta az idősebb gazdatisztektől. Szendrey a megye leggazdagabb földesurát sem tartja méltónak a lányához. Mit remélhet hát egy

nincstelen uradalmi írnok? Azt hitte, örömet szerez, ha megismerteti Petőfi verseskötetével, hiszen a költő már országos hírnök, és ő különösen büszke rá, gyerekkorukban sokat játszottak együtt. Azt remélte, Júliát majd érdekli minden Petőfivel kapcsolatban, s ő majd mesél róla.

Júlia látta, hogy mennyire lehangolja Sass Karcsit Petőfiről mondott ítélete. Sajnálta a fiút, tudta, hogy szerelmes belé, s jövesett ez a néma, odaadó rajongás.

– Amint befejezem a francia regényt – mondta, és kicsit megnyomta a francia szót, mintegy közös titkukra utalva –, újra előveszem a maga Petőfijét. Az intézetben Csapó Mariska is beszélt róla, jegyesének nagyon jó barátja. Azaz már nem is jegyese Vachott Sándor Mariskának, júliusban megvált az esküvőjük!

– Vachott Sándort talán többre becsüli, mint Petőfit? – Sass Karcsi hangja akaratlanul élesebbé vált. – Lehet, hogy barátnője férje illedelmesebb verseket ír, csak éppen senkinek sincs szüksége az ő illedelmes zöngeményeire!

– Illedelmes zöngeményeire? – Júlia felnevetett. – Tessék elképzelni, édesapám, Sass Karcsi illedelmes zöngeményeknek nevezi Vachott Sándor verseit!

– Verseket, verseket, mindig csak a verseket! – Szendrey bosszúsan összevonta szemöldökét. – Hát azt tudja-e, fiam, hogy múlt héten mennyiért kelt el a búza a debreceni vásáron? Vagy hogy hány öl fát vágtak ki tegnap az erdőben? Ugye, minderről sejtelve sincsen? De a pesti lapokban megjelent zöngeményeket számon tartja!

Sass Karcsi megadóan hallgatta a dorgáló szavakat. Még csak nem is haragudott értük. Belátta, hogy főnökének tökéletesen igaza van, mindarról, amit Szendrey említett, valóban semmit sem tud. Petőfiről azonban annál többet...

– Délután öt óra tájban jöjjön le a tóhoz, ott majd beszélgetünk Petőfiről – súgta oda Júlia az írnoknak, amikor befejezték az ebédet.

Mire Júlia leért a tóhoz, a fiatal írnok, kezében Petőfi verseskötetével, már várta a padon.

– Hát beszéljen a maga Petőfijéről! – Júlia belelapozott a könyvbe. – Melyik versét tartja a legszebbnek?

– Nagyon nehéz kérdés ez, Júlia – Sass Karcsi a könyv után nyúlt –, s nem is tudok rá válaszolni. De egyet mondhatok: bármit ír Petőfi, mindegyik vershez valami közöm van. Míg a maga Vachott Sándorjától akárhány költeményt olvashatok, néhány pillanat után jóformán semmire sem emlékszem!

Júlia elgondolkozva hallgatta Sass Karcsit, aztán kicsit bosszúsan jegyezte meg:

– Vachott Sándor nem az enyém, a versei sem tetszenek különösebben, egyébként Mariska ellátná a bajom, ha szemet vetnék a férjére. Még intézetbe jártunk, amikor dicsekedve szavalgatta a verseket, amiket vőlegénye hozzá írt. Mi, lányok, persze irigyeltük őt ezért, és nem is nagyon figyeltük, milyenek is azok a versek valójában.

– Látja, ez az! – Sass Karcsi szinte felujjongott örömében. – Ha egyszer egy Petőfi-verset hall, utána nem tudja azt mondani, hogy nem is nagyon figyelt a versre. Ezekre a versekre lehetetlen nem odafigyelni. Nagyon kérem, olvassa el valamennyit, figyelmesen olvassa el, s aztán mondja meg, még mindig illetlennek találja-e őket.

– Ígérem, nagyon figyelmesen fogom valamennyit elolvasni – jelentette ki Júlia ünnepélyesen. – A dolgomtól igazán ráérek, hogy akár naphosszat is verseket olvassak. Bevallom, nem tudom mivel agyonütni az időmet! És ha jönnek az esős őszi napok, mondja, mit csinállok majd ebben az elátkozott kastélyban?

„Feleségül jön hozzám!” – A fiatal írnok ezt válaszolta volna legszívesebben, de tudta jól, hogy ezt nem mondhatja. Hát csak hallgatott búsan, lehorgasztott fejjel.

– Igaz, jövő héten bemegyünk Károlyba, esetleg ott maradok

Mariéknál. – Júlia kis kavicsot dobált szórakozottan a tóba, és figyelte, hogy a bedobott kavics körül hogyan gyűrűzik a víz. – Télen meg majd bálba megyünk! Tudja, Karcsi, nekem még sohasem voltak igazi, földig érő nagylányos ruháim, és még sohasem voltam bálban. De Térey Mari majd hív vendégeket, ha Nagykárolyba megyek. Mert őt már bevezették a társaságba; akár Csapó Mariskát. Ha akarja, magát is meghívják Téreyék!

– Köszönöm, Júlia, de nem szeretek táncolni! – Sass Karcsi újra csak a könyvbe mélyedt. – Nézze, itt van ez a *Jövendölés* című vers. Megengedi, hogy felolvassam?

– Olvassa, olvassa – mondta beleegyezően a lány –, úgy látom, maga nagyon szereti Petőfit.

Sass Karcsi szépen, tagoltan olvasott, néha bele sem nézett a könyvbe, úgy mondta a sorokat. Látszott rajta, hogy már nagyon sokszor olvasta a költeményt, az utolsó sorokat pedig fennhangon szavalta: *Anyám, az álmok nem hazudnak; Takarjon bár a szemfödél: Dicső neve költő-fiadnak, Anyám, soká, örökkön él.*

– A vers nagyon szép, de a maga Petőfije önhitt ember – mondta Júlia kicsit megdöbbenően. – Nem furcsa, hogy valaki egyszerűen kijelenti: a neve örökre fennmarad?

– Téved, Júlia! Petőfi nem önhitt, csak tudja a saját értékét. Ilyen volt már kislánykorában is, amikor bátyám vele járt iskolába. Mindig valami nagyot akart, sohasem elégedett meg a középserűséggel. És hogy tudott túrni! Amikor katonakorában újra özsze-került bátyámmal, milyen egyszerűen mesélte el a nélkülözésekkel, sikertelenségben eltöltött esztendőket. Az első verse pedig már 1842-ben megjelent az Athenaeumban, Bajza lapjában.

– Ott is jelent meg már verse? – Furcsa módon Júliát ez sokkal inkább meglepte, mint hogy a kezében tarthatta a verseskötetét. Mert az Athenaeum felidézte benne Csapó Mariska estélyének emlékét, ahol Bajzát Vörösmartyval együtt látta a vendégek között. – Hány éves tulajdonképpen a maga Petőfije?

– Huszonegy éves, annyi, mint a bátyám – felelte Sass Karcsi. – De miért mondja mindig, hogy „a maga Petőfije”? Petőfi nem az enyém; az egész országé, a magáé éppen úgy, mint másé.

– Hát, ha az enyém is, akkor, ígérem, figyelmesen elolvasom minden versét. – Júlia felkelt a padról, és a vár felé indult.

Gyula csak szeptember végén tudta meg, hogy ez évben nem Szigetre, hanem Debrecenbe kerül iskolába.

– Magad is tudod, fiam, miért döntöttem így – mondta az apja komolyan. – Szigeten mindig baj volt veled. Akár bennlakó voltál, akár valahol a városban helyeztelek el, csak panaszt hallottam rád. A bizonyítványaiddal sem dicsekedhetsz. Amikor nyár elején Csekén voltunk Juliskával, Kölcsey Gábor ajánlotta Debrecenre, Gusztai fia is ott tanul, s nagyon elégedett az előmenetelével. Gusztai jó barátod lesz, és a nevelője majd rád is gondot visel! No, miért nézel rám ilyen elkámpicsorodottan? Mi a bajod? Beszélj!

– Nincs semmi bajom, édesapám – Gyula nagy nehezen, kínlódva préselte ki magából a szavakat –, csak... Szigeten sok jó barátom van, Térey Pali meg Büky Dini, meg... – A fiú elhallgatott, s a szája széle gyanúsan remegett.

– Eggyel több ok, hogy onnan elkerülj. – Szendrey pipára gyújtott. – Jó barátaid csak a szórakozásaikat osztották meg veled, tanulásra nemigen serkentettek. Térey inspektor úr éppen olyan elégedetlen Palival, mint én veled. Mindketten azt szeretnénk volna, ha a gimnázium után elvégezitek a Gazdasági Akadémiát, és bekerültök az uradalomba. A gróf úr szívesen fogadná a fiainkat, de mi nem akarunk szégyent vallani veletek. Különben Térey Palit sem küldi vissza az apja Szigetre, ő Tatára kerül, így hát ne bánkódj, hogy el kell válnod kenyeres pajtásodtól.

– Legalább elbúcsúzhatom tőle? – kérdezte Gyula.

– Elbúcsúzhatsz, elbúcsúzhatsz – adta meg Szendrey az engedélyt nagy kegyesen. – Úgyis megígértem Marinak, hogy beküldöm Juliskát néhány napra Károlyba, így te is vele mehetsz! De azt mondom, tisztességesen viseld ott magad!

Júlia részvevő pillantást vetett öccsére. Szegény Gyula – gondolta –, édesapa mindig elégedetlen vele. Mit tehet róla, hogy nem érdekli sem a latin nyelvtan, sem a számtan. Rajzolni meg festeni szeretne, arról ábrándozik, hogy Münchenbe megy, a Festőakadémiára. De apja úgy határozott, hogy Gyula az uradalomba kerül, és ez ellen nem tehetnek semmit.

– Én nem akarok Keszthelyre menni a Gazdasági Akadémiára – mondta Gyula ebéd után sötét képpel Júliának, s közben óvatosan körülnézett, nem hallja-e valaki a szavait. – Meglátod, Juliska, megszököm egy napon, és csak mint híres festő jövök vissza!

Júlia megrettenve önkéntelen mozdulattal betapasztotta öccse száját.

– Miket fecsegsz összevissza! – mondta szemrehányóan. – Hogy okozhatnál szüleinknek ilyen szomorúságot? Hiszen olyan jók hozzánk!

– Jók hozzánk... – Gyula vállat vont. – Hozzád talán jók, mindig is te voltál édesapa kedvence; akármilyen kárt csináltunk, mindig az én hátamon suhogott a pálca.

– De én... – szólalt meg Júlia.

– Igen, tudom, te nem tehetsz erről. – Gyula hangja megenyhült. – Mindig védtél engem! És most... most meg Szigetről is el kell mennem! Ott legalább igazi jó pajtásaim voltak. Büky Dinivel megbeszéltük, hogy együtt vágunk neki a világnak! Neked elmondhatom, tudom, hogy nem árulsz el!

– Ne tedd ezt, Gyuszikám! – Júlia átfonta két karjával öccse nyakát. – Ne szomorítsd meg édesanyát! Úgy örülök, hogy amióta itthon vagyok, kicsit jobban érzi magát, kevesebbet fáj a fe-

je, s most is elkísér bennünket Nagykárolyba, pedig már régen nem mozdult ki itthonról!

– Nagyon sajnálom édesanyát, meg téged is sajnállak, ha elmegyek. – Gyula igyekezett férfiasan beszélni, de nem mert nővére nézni, félt, hogy elsírja magát. – Tudd meg, hogy apa zsarnok, szívtelen zsarnok!

– Szívtelen zsarnoknak tartod apánkat – csóválta Júlia a fejét –, pedig szeret bennünket! És mindent megtenne értünk!

– Értünk? Érted talán... – Gyula hangja megkeseredett – mert eddig mindig büszkélkedhetett veled! Az intézetben mindig első voltál, akárhányszor meglátogatott, mindig csak dicsérő szavakat hallott felőled. És sohasem tettél semmit sem ellene! De ha egyszer valami olyasmit csinálnál, ami akarata ellenére lenne, majd meglátnád, mivé válna!

– Ugyan, mit tehetnék én akarata ellenére? Hiszen apánk lesi minden kívánságomat! – Júlia értetlenül nézett öccsére. – Én nem akarok elmenni hazulról, nem akarok festőművész lenni!

Gyula vállat vont.

– Neked mindig könnyebb volt – mondta végül –, lehet, hogy ezentúl sem lesz semmi bajod édesapával. Addig semmiképpen sem, amíg kérkedhet veled. A múltkor is hallottam, hogyan beszélt rólad Laukáéknak. „Uray Bálint tanácsos úr tudakozódott nálam, mikor teheti a fia tiszteletét Erdődön. Azt feleltem, hogy csak a télen vezetjük be Juliskát a társaságba! Akkor aztán nyitva áll szerény házunk mindenki előtt.”

– Hát ez csak nem bűn? – Júlia szeretettel végigpaskolta öccse arcát, amelyen már serkedt a szakáll. – Gyere, labdázunk! Hívjad Marikát is, úgy örül szegényke, ha bevesszük a játékba!

Gyula szívesen engedelmeskedett Júliának. Előkerítették Marikát, aki boldogan szaladgált testvérei között, s büszkén nézte, hogy imádott nővérkéje úgy fut a labda után, mint a szélvész.

Még a szoknyája is beleakadt az egyik bokorba, végighasadt a könnyű kelme.

– Károlyban úgylis kapok elég ruhát – mondta, és sietett átöltözni, mert tudta, hogy édesapja nem örülne, ha a vacsoránál ilyen rendetlenül jelenne meg.

Júlia este izgatottan csomagolt, magával vitte Petőfi verseskötetét, meg akarta mutatni Marinak. Kíváncsi volt, kényes ízlésű barátnője mit szól a versekhez. „Igaza van Sass Karcsinak – gondolta –, a legtöbbben van valami, ami meghökkent, ami nyugtalanít. Ez a csendes, álmatag legényke most az egyszer alaposan fején találta a szöget: ezek a versek mondanak valamit, nemcsak illedelmes zöngemények! És Csapó Mariska milyen nagyra van férje zöngeményeivel!”

Éjszaka hatalmas vihar támadt, recsegték-ropogtak az évszázados fák a parkban. Júlia felébredt a zajra.

„Édesanyám fél a vihartól!” – gondolta hirtelen. Gyorsan magára kapta pongyoláját, és futott végig a folyosón anyja szobája felé.

Szendreyné már gyertyát gyújtott, reszketve ült az ágyban, kezében feszülettel, s hangtalanul mormolta az imádságot. Amikor meglátta lányát, felzokogott.

– Ne féljen, édesanyám! – Júlia leült az ágy szélére, s két karjával átfonta anyja nyakát. – Itt maradok maga mellett!

– Drága, drága gyermekem! – Szendreyné még erősebben zokogott. – Milyen jó vagy hozzám! Látod, te vagy az erősebb, te nyugtatsz meg engem. Én... félek a vihartól. Egyszer a mezőn ért egy felhőszakadás, rohantam, ahogy csak a lábam bírta. A közelben egy fa volt, az alá akartam menekülni, de a nagy sietségben elestem az úton, úgy megrándult a lábam, hogy nem tudtam felátápszkodni. Ott feküdtem tehetetlenül a zuhogó esőben. És egyszerre csak rettenetes dübörgést hallottam, a föld is megremegett alattam. A közelben, éppen abba a fába csapott a villám,

amelyik alá igyekeztem. Hogy aztán mi történt velem, nem tudom, elájultam, és valahol egy csőszkunyhóban tértem magamhoz. Éppen azért... ne ítéld el, kislányom, hogy... félek a villámlástól! Apád... kinevet, gúnyolódik rajtam. Apád nem fél semmitől. Azt hiszem... te is az ő természetét örökölted. Bátor vagy. Jó a bátraknak...

– Meglátja, édesanyám, a vihar mindjárt elül, holnapra gyönyörű idő lesz, és megyünk Nagykárolyba – nyugtatta Júlia Szendreynét.

– Inkább kísérjen el benneteket Liboria kisasszony. Marikának megígértem, hogy elviszem, de majd vigyáz rá a kisasszony.

A mennydörgés, villámlás hamarosan megszűnt. Júlia azonban olyan ébren volt, hogy sehogyan sem tudott elaludni. Az útikosarához ment, előszedte a verseskötetet, egy karosszékbe kuporodva újra meg újra olvasta a verseket. „Milyen furcsa – gondolta –, hogy illemsértőnek találtam ezeket a költeményeket. Pedig olyan tiszták; egyszerűek, olyan... mint amikor beletartom a kezem a forrás vizébe, és a bőrömön érzem a friss, hideg vizet. Milyen lehet Petőfi? Szőke vagy barna? Jobb szeretem a barna férfiakat...”

Júlia visszarakta a könyvet, ágyba bújott, elfújta a gyertyát, de nehezen tudott elaludni. Félálomban hallgatta az esőcseppek kopogását, attól félt, hogy ha reggel is esik, édesapja nem enged, hogy elutazzanak. Pedig már nagyon vágyódott Mari után. Vajon mi lehet Kornéljával? Látta-e azóta?

Júlia már hajnalban talpon volt, noha nem szeretett korán kelni. De most tudta, hogy édesanyja helyett neki kell mindenről gondoskodni. Szalajtott a szolgálókat, a szakácsnő ételmezt csomagolt, a szobalányok takarókat raktak fel a kocsira, a kisasszony Marikát öltöztette. Gyula is megjelent, körülnézett, majd amikor látta, hogy édesapja a kocsisnak ad utasításokat, gyorsan az ülés alá dugott egy nagy paksamétát. Júlia kérdő tekintetére

odasúgta: „A rajzaimat viszem el Palinak! Arra kérem, őrizze meg őket!”

Júlia ijedten nézett öccsére. „Hát mégis valóra akarja váltani fenyegetését, el akar hagyni bennünket? – gondolta szorongva. – Csak maradjak vele kettesben, majd megmagyarázom neki, hogy nem tehet ilyent. Nem szomoríthatja így meg szüleinket.”

Téreyéknél azonban nem nyílt alkalom arra, hogy Júlia Gyulával egyedül maradjon. Téreyné nagyban sopánkodott, hogy Szendreyné otthon maradt, de látszott rajta, hogy csak tetteti a sajnálkozást.

A küldött elemőzsiának nagyon megörült, mert végtelenül fukar volt. Kulcsait csörgetve már vitte is az élelmet a kamrába, aztán a lányához fordult:

– Menj, Marim, helyezd el a vendégeket! Mit nézel rám ilyen bámészan? Még annyit sem tudsz, hogyan kell a vendégeket elhelyezni? Húzasd fel az ágyakat, szellőztess ki, gondoskodjál új gyertyáról, készíttess friss vizet a kancsóba! De mozogj, édes lányom, mert akár vendég van itt, akár nem... – Téreyné keze gyanúsán meglendült.

Mari Júliára nézett, az visszanézett részvevő pillantással. Aztán a két lány együtt indult a vendégszoba felé.

– Tele van a ház dologtalan asszonyszemélyekkel – kesergett Mari a barátnőjének. – Náncsi néninek és Linka néninek egész nap nincs mit csinálniuk. De ahelyett, hogy édesanyám dolgot adna nekik, minden munkát a nyakamba sóz. Ideszalajt, odaszalajt, meglátod, egész idő alatt, amíg itt leszel, nem tudunk majd két szót négy szemközt beszélni.

– Ne félj attól, Mari – vigasztalta Júlia az elkeseredett lányt. – Ha nappal nem is jutunk a beszédhez, az estéket nem vehetik el. Majd este... akkor mesélsz Kornélról. Aztán én...

Júlia nem folytatta, mert Mari kíváncsian félbeszakította:

– Te is? Hát már neked is van, akiről beszélhetsz?

– Nem, nem – tiltakozott erélyesen Júlia –, csak elhoztam Petőfi verseit. Sass Karcsi adta kölcsön. Olvastál már Petőfitől?

– Nemigen – vallotta be Mari. – Tudod, apus a Honderút járta, abba nem ír Petőfi. A Divatlapra, hiába kértem apámat, nem akar előfizetni. Azt mondja, a grófnénak is a Honderú jár, még rossz néven vennék, ha mi nem azt olvasnánk!

– A grófné, a grófné, mindig csak a grófné – Júlia elfintorította az arcát. – Remélem, míg itt leszünk, nem tisztel meg nagybecsű látogatásával!

– Nem szeretném, mert akkor úgy hajszolnak, mint az igáslovat! – Mari vállat vont. – Bevallom neked, ki nem állom a grófnét. Amikor meghallom sipogó hangját, a legszívesebben kiugranék a bőrből. És elvárja, hogy kezet csókoljanak neki. Te, mi lenne, ha egyszer, amikor kezet nyújtana, én alaposan meg ráznám?

– Nem tudom – Júlia tűnődve és egyben csodálkozva nézett barátnőjére –, de azt tudom, hogy édesanyádtól azon nyomban legalább két nyaklevest kapnál!

6.

Szendrey Ignác egy hetet engedélyezett Júliának a nagykárolyi tartózkodásra, bár sejtette, hogy Mari és Júlia együttes könyörgésének nem tud majd ellenállni. Valójában örült, hogy lánya jól érzi magát, és Térey Gábor olyan szívesen marasztalja. De az sem kerülte el figyelmét, hogy Téreyné csak fanyalogva ismételteti férje marasztaló szavait.

– De Szendrey uram, minek ez a nagy sietség? Miért vinné haza Juliskát, amikor két hét múlva lesz a lövészbál, s amellettt itt olyan jól érzi magát Marimmal együtt. – Térey az ablakhoz hívta Szendreyt, s kimutatott a parkba, ahol a két lány egymásba

karolva sétált. – Ha tudná, hogy örülök, amikor Marimat jókedvűen látom! Ha egyedül van, úgy gubbaszt, mint valami szárnyaszegett madárka! Pedig isten látja a lelkemet, mindent megadtam és megadok neki, amit csak szeme-szája kíván, mégis gyakran bánatos!

– Édes uram, ha az ember magát hallja, azt gondolja, maga sem különb a lányánál! Maga is jajong, mint egy vénasszony! Akárcsak Náncsi vagy Linka sógornőmet hallanám! – Téreyné elégedetlenül csóválta a fejét. – Szendrey uram is tudja talán, hogy a mi ostoba kislányunk beleszeretett egy éhenkórász muzsikushoz, s ez feleségül kérte. Gondolhatja, hogy kiutasítottam ezt a semmirekellőt a házunkból. Persze Mari a szívére vette ezt a dolgot, s bár engedelmeskedik, nem áll szóba többé a fiatalemberrel, nem is válaszolt a levelére, mert megtiltottuk, de azt nem tilthatjuk meg, hogy epekedjen utána. Volna pedig dolga! Tizenhét éves lány létére nem tud kenyeret dagasztani, befőttet eltenni, azt sem tudja, egy nagymosáshoz mennyi szappan kell, hogyan kell vasalót tüzesíteni. Ha szólok valamit, szalad az apjához, bújik hozzá, az meg mindenben neki ad igazat.

– Ugyan, Máriám, mit pöröl folyton? – Térey, a Károlyiak teljhatalmú inspektora félszegen pislogott felesége pattogó szavaira. – Megbeszéltük, hogy ezt a dolgot többet nem említjük. Minden fiatal lány életében van egy beteljesületlen szerelem, ezen úgy esnek át, mint a báránymílón. Mari már túl van rajta; látja, milyen jókedvűen nevetgél a barátnőjével?! Valóságos áldás, hogy itt van Juliska. Hagyja itt, Szendrey uram, minél tovább!

Szendrey engedett Térey kérésének, s csak Marikát vitte haza Liboria kisasszonnyal és Gyulával együtt. Gyula úgy búcsúzott nővérétől, mintha utoljára látná. Apjának fel is tűnt a szokatlan gyengédség.

– Nem a világ végére més, csak Debrecenbe – dohogott, és siettetett fiát, hogy üljön be már a kocsiba. Az még egy titkos pil-

lantást vetett barátjára, aztán elfoglalta helyét a kisülésen. Elégedetten gondolt arra, hogy rajzait Palira bízta. „Ha nem tudok Kölcsey Gusztival meg a nevelőjével megfézni, megszököm – gondolta sötét képpel –, és Münchenbe megyek! Pali majd elküldi apámnak a rajzaimat, akkor meglátják, hogy ki veszett el bennem! Miért van, hogy Juliskát apám kényezteti, soha sincs hozzá egy rossz szava. És Térey Marit is dédelgeti Térey bácsi. Igaz, Térey néni annál szigorúbb hozzá!”

Téreyné valóban meglehetősen keményen beszélt Marival, még Júlia jelenléte sem zavarta, éppen úgy zsémbelt, elégedetlenkedett, mint máskor. Amikor látta, hogy Júlia kerekre nyílt szemmel hallgatja a szóáradatot, csípősen kérdezte:

– Hát a te édesanyád, kedves leánykám, nem ugyanezeket a hibákat panaszolja fel nálad? Vagy talán te szívesen tartózkodol a konyhában? Hallottad már hírért a káposztasavanyításnak vagy a keletészta-sütésnek? Ha akarnád, én szívesen megtanítanálak téged is, Marit is mindenre! De azt hiszem, te is csak fanyalogsz az ilyesmin! Pedig hidd el, kedves leánykám, ha egyszer férjhez més, a férjed jobban örül majd egy kürtőskalácsnak, mint egy szépen megtanult szonátának!

– Igaza van Mária néninek, és ha hazamegyek, gyakran kijárok majd a konyhába – mondotta Júlia olyan szelíden, hogy Téreyné kicsit gyanakodva nézett rá.

Aztán Marira támadt:

– Látod, Mari, Júlia milyen szófogadó?! Te meg csak leülsz a készhez, s eszedbe sem jut, hogy én mennyit vesződöm mindennel! Miért nézel ilyen durcásan? Mit akarsz mondani? No, ki vele!

– Ha megengedné, édesanyám – szólalt meg Mari félénken –, bemennénk a szobámba, levelet kell írunk. Versényi Róza írt, hogy hamarosan férjhez megy, szeretnénk neki Júliával együtt válaszolni.

Téreyné bosszúsán legyintett.

– Menjetek csak, menjetek! A délelőtt levélírással telik majd el, újra nem néztek ki a konyhába, délután meg zongoráztok. Így aztán, ha férjhez mentek, ne csodálkozzatok, hogy nem lesz semmi tekintélyetek a cselédeitek előtt. Olyan asszony, aki maga nem ért a háztartáshoz, legyen rá elkészülve, hogy ott lopják meg, ahol tudják!

A két lány illedelmesen hallgatott, aztán, amikor Téreyné a konyha felé tartott, megkönnyebbülten siettek be Mari szobájába. Júlia leült az íróasztalához, és Versényi Róza levelét kereste.

– Ugyan, hagyjad! – legyintett Mari. – Nem írok én Rózának, ráérünk még, csak meg akartam szabadulni édesanyámtól! Ha nem menekülünk el, könyörtelenül bevonszol a konyhába. Én pedig szeretnék egy kicsit zongorázni, vagy verseket olvasni! Már egy hete itt vagy, és még meg sem mutattad Petőfi verseskötetét. Vedd most elő, és olvass fel belőle.

– Nem kell elővennem, idetettem az íróasztalodra – felelte Júlia, és lapozni kezdett a könyvben. – Igazán kíváncsi vagyok rá, mit szólna majd a versekhez! Amikor azt mondtam Sass Karcinak, hogy illetlenek a barátja versei, mélyen megsértődött! Most már én sem találok bennük semmi kivetnivalót, de nagyon érdekel a véleményed.

Júlia éppen bele akart kezdeni az egyik vers olvasásába, amikor Náncsi néni feltépte a szoba ajtaját.

– Fogalmam sem volt, hogy itt vagytok – mondta ingerülten. – Már tűvé tettem értetek a házat! Vendégek jöttek. Schreiner Józsi és Dierkesz Pista már a fogadószobában várnak rátok! Legújabbán már délelőtt kezdődik a vendégség! Az én időmben egy jóra való fiatalembernek eszébe sem jutott, hogy délelőtt tegye tiszteletét egy úri házban! Simítsátok le a hajátokat, aztán gyertek be a vendégekhez!

Náncsi néni méltatlankodva kivonult, Mari és Júlia pedig kelleetlenül nyúlt fésű, kefe után.

– Ó, a derék Schreiner Józsi. – Mari bosszúsan vállat vont. – Persze, anyám pártfogolja. Hiszen üveggyára van! Gazdag. És amellet művelt.

– Miért haragszol Schreinerre? – kérdezte Júlia csodálkozva. – Azelőtt szívesen játszottál vele négykezes!

– Azelőtt... azelőtt... míg nem ismertem Kornélt, nem haragudtam Józsiára. Most ha meglátom Schreinert, arra gondolok, miért ő jöhet hozzánk, miért nem Kornél? Miért kell az ő kalimpálását hallgatnom, miért nem mondhatom meg nyíltan, hogy zavar a rózsaszínű malacfeje, a kidülledt békaszeme. Hát nem rettenetes, hogy egy árva szót sem szólhatok, ehelyett illedelmesen beszélgetni fogok vele. Ha megkér, hogy játszunk négykezes, leülök a zongorához, sőt meghívom, hogy jöjjön el a szeptemberi lövészbálra. Egyébként ha nem így tennék, szorulnék anyámtól! Mennyivel jobb neked, Júliám! Édesanyád igaz, beteges, de legalább nem szid állandóan.

– Nem, nem szid, de azért... – Júlia az anyja sápadt, megkínzott arcára gondolt, majd hirtelen felvillant előtte Csapóné kedves, derűs mosolya, s újra érezte a keserű irigységet, ami elfogta a Csapó-házban.

– De azért? – adta vissza a kérdést Mari, és még egyszer végigsimította a haját, kinyitotta az ajtót, aztán húzta magával Júliát.

– De azért jó lenne, ha mindkettőnknek olyan anyja lenne, mint Csapó Mariskának – buggyant ki Júliából önkéntelenül a válasz.

Amikor Júlia meglátta Schreiner Józsit, nehezen tudta visszafojtani a nevetését. „Igaza van Marinak – gondolta beleegyezően –, rózsaszín malacfeje van, a károlyi hússzékben rak ki Menczer mészáros ilyent, a szeme is kidülledt békaszem. És milyen ábrándosan néz Marira...”

Mari kényszeredett mosollyal hallgatta bőbeszédű vendégét, Schreiner hosszú körmondatokban fejezte ki a legegyszerűbb dolgokat, néha maga is belegabalyodott saját szavaiba, ilyenkor legyintett a kezével, s bosszúsan mondta:

– Hiába, nem tudok jól magyarul!

Téreyné lépett be, s Schreinerhez fordult.

– Elhozta a négykezeset? Mari, meg sem kínálsz a vendégeket? Menj, hozz be egy kis szilvapálinkát és valami harapnivalót!

Mari engedelmesen felkelt, s kifelé indult.

Schreiner Józsi két kupica szilvapálinkát hajtott fel, azt gondolta, hogy így bátrabban mer majd Marival beszélni. Mert egyébként nagyon félt a lánytól, úgy érezte, belefojtja a szót, ha csak ránéz hűvös, távoli tekintetével. Pedig az édesanyja milyen kedves hozzá, mindig hívja, jöjjön minél gyakrabban. Rendszerint itt tartja ebédre is.

Téreyné mintha olvasott volna Schreiner gondolataiban, már mondta is lelkendezve:

– Milyen jó, hogy épp ma jöttek! Tegnap egyszerűbb ebédünk volt, mert a szakácsnőnknek fogat húztak, de mára meggyógyult, úgyhogy mindjárt nekilát a főzésnek! Csak azt árulja el, töltött káposztát szőlőlevélben vagy halpaprikást akarnak előételnek?

– Nekem mindegy, tekintetes asszony! – rebegte átszellemülten Schreiner, de Dierkesz Pista, aki társa volt Schreinernek az üveggyárban, és csak szívességből kísértte el félszeg barátját, közbevágott:

– Ha már választani lehet, inkább ennék halpaprikást. Halhoz, bizony, ritkán jutok!

Téreyné nagyot nyelt. Arra gondolt, hogy igen kevésbé érdekli a már aggregénynek számító Dierkesz véleménye, de nem lehetett udvariatlan vendégéhez.

– Hát akkor én megyek – állt fel –, szólok a szakácsnőnek! Lánykák, ma ne gyertek ki a konyhába, foglalkoztatok csak a

vendégekkel! Gyakoroljátok a négykezeset, ebéd után majd eljátsszátok nekem!

Téreyné gyengéden végigsimította Mari, majd Júlia arcát, aztán kisuhogott. Az ajtóból még egy pillantást vetett lányára, s ez a pillantás már sokkal kevésbé volt nyájas. Mari az anyai tekintet hatására rámosolygott Schreinerre, de amint Téreyné betette maga mögött az ajtót, mintegy vádlóan rátámadt:

– Mikor látta Kornélt?

– Ábrányira gondol, Mari kisasszony?

– Igen. Ábrányira gondolok; ki másra gondolhatnék?

– Rég nem láttam – felelte Schreiner. – De miért haragszik Kornél miatt rám? Én nem tehetek arról, hogy a szülei nem adták hozzá!

– Nem – felelte csüggedten Mari. – Maga legfeljebb arról tehet, hogy megismertetett Kornéllal.

Júlia, aki fél füllel hallotta barátnője szavait, nem akarta, hogy Dierkesz is tanúja legyen a beszélgetésnek, gyorsan felállt, és az ablakhoz lépett.

– Szeretek kinézni az ablakon – mondta mosolyogva. – Jöj-jön, Dierkesz, nézzünk ki együtt. Az intézetben mindig tilos volt az ablaknál ácsorogni. És Károlyban, szemben a Szarvas fogadóval, annyi a látnivaló!

– Szívesen nézek ki magával az ablakon, Júlia kisasszony – a férfi az ablakhoz lépett –, bár tudom, miért hívott ide! Nem akarta, hogy tanúja legyek Mari mérges szavainak.

Júlia észrevette, hogy a férfi tekintete lekúszik a szoknyáján.

– Mit bámul rajtam? – kérdezte felvetett fejjel.

– Ejnye, de modortalan! Az előbb az intézetről beszélt, ahol megtiltották, hogy az ablakon kinézegessen. Hát azt nem tiltották meg, hogy ilyen durván ráförmedjen valakire, aki nem is bántotta?

– A ruhámat nézte, láttam... – Júlia most durcás kislánnyá

változott. – A szoknyám hosszán akadt meg a szeme! Hát vegye tudomásul, hogy még ezen a héten elkészülnek a nagylányos ruháim, Fáni kisasszony varrja őket, s a lövészbálon nekem is éppen olyan hosszú szoknyám lesz, mint a többi bálozó lánynak. Azaz lehet, hogy álarcos bál lesz a lövészbál! És akkor maga sem fog megismerni.

– Meg fogom ismerni – a férfi gyönyörködve nézte a kipirult arcú kislányt –, mert az álarc ugyan sok mindent eltakar, de azért akad elég ismertetőjel!

– Ugyan mi? – Júlia hangja harciasan csengett.

– Többek között a nyaka és a fejtartása! Úgy hordja kecses, hosszú nyakán a fejét, mint egy szép, büszke madár! Ha látok majd a bálban egy apró teremtetést ilyen felvetett fejjel, mindjárt magára ismerek!

– Fogadjunk, hogy nem fog megismerni! – Júlia már nem tudott haragudni, jólestek a férfi szavai.

– Ejnye, de könnyen mondja, hogy fogadjunk! És mibe fogadjunk? Ha megismerem magát, én szabhatom meg a fogadás árát? – kérdezte Dierkesz tréfásan. – Ugye, nem? Mert féltő, hogy valami olyasmit kérek, amit maga nem akarna megadni! Például azt a rózsát, ami a ruhája kivágását díszíti!

– Azt... azt igazán nem adhatom oda! – Júlia megszeppenten nézett Dierkeszre. – Nem illik virágot adni idegen férfinak.

– Már megint az illik, nem illik! Az intézetben teletömték a maguk fejét illemszabályokkal, de az az érzésem, hogy maga meg a barátnője adandó alkalommal fittyet hánynak nekik! Emlékezzon csak a szavaimra! Kedves Júlia kisasszony, akinek ilyen bátor, nyílt a tekintete, aki – mint már az előbb is megjegyeztem – ilyen büszkén hordja szép kis fejét hattyúnyakán, nem fog engedelmeskedni minden illemszabálynak!

Júlia ámulva hallgatta Dierkesz szavait. „Milyen meglepő dolgokat mond – gondolta, és most már sokkal nagyobb tisztelettel

nézett a jelentéktelen külsejű férfira. – Mari sohasem említette, hogy Dierkesz Pista okos ember. Lehet, hogy sohasem beszélgett velem. A malacképű bizonyára szóhoz sem hagyta jutni.”

– Nos, fogadunk vagy nem fogadunk? – tette fel a férfi újra a kérdést.

– Nem – rázta meg a fejét Júlia erélyesen –, de azért, ha megismer...

– Ha megismerem, küldök magának egy doboz bécsi cukorkát! Azaz akkor magának kellene ajándékot adnia! Tudja mit, megkapja a bécsi cukorkát, de velem táncolja a palotást meg a körmagyart! Oktatták vajon ezeket a táncokat abban a híres intézetben, ahol barátnőjével együtt annyi illemet tanultak?

Júlia válaszolni készült, de nem tudott megszólalni, mert Téreyné suhogott be kipirultan, látszott rajta, hogy egyenesen a konyhából jön.

– Hát mi lesz azzal a négykezessel? – fordult mézes mosollyal Schreinerhez. – Remélem, ebéd után hibátlanul el tudják játszani. Mert képzeljék, a grófné öméltósága ideüzent, hogy ma nálunk ebédel. Jaj, azt sem tudom, hol áll a fejem! Ilyen megtiszteltetés! És ebben a hónapban már másodszor! Marim, gyermekem, Juliskám, lelkem, ti majd a terítésről gondoskodtok, nézzétek át az ezüstneműt, törölgessétek át a tányérokat, poharakat, készítsétek el a virágdísz!

– De... hogy gyakoroljuk a négykezest, ha terítenem kell? – Mari elképedten nézett anyjára. – Hiszen még egyszer sem játszottuk el!

Téreyné mosolya úgy eltűnt az arcáról, mintha szivaccsal törölték volna le.

– Hát akkor menjetek, lelkem, gyakoroljátok most! Józika nyilván jól ismeri saját szerzeményét, s remélem, Marim, te is le tudod játszani kotta után. Juliskám, te gyere velem, majd te leszel a házikisasszony, tudom, ügyes leányka vagy!

– És rám nincsen szükség? – ajánlkozott Dierkesz. Kihúzta magát, és hódító mosollyal lépett Júlia mellé. Téreyné pedig, mint egy hadvezér ütközet előtt, először átgondolta a haditervet, aztán pattogtak az utasítások. Dierkesz reménye, hogy Júliával együtt lehet, pillanatok alatt a semmibe foszlott.

– Hát, ha ilyen kedves, Pista, hogy segít nekünk, úgy arra kérem, menjen ki a kertbe, kérjen a kertésztől virágot. Juliskám, gyermekem, te gyere velem, nézd, itt az ezüstvitrin kulcsa, szedd ki az evőeszközt. Ez a fehérműszekrény kulcsa, a harmadik fiókban taláod az abroszokat, szalvétákat, futókat. Ha készen vagytok, gyertek be az ebédlőbe, s majd megkapjátok a további utasításokat!

Téreyné átnyújtotta a hatalmas kulcscsomót, rábökött az egyik kulcsra. Júlia kicsit aggódva nézte, vajón megismeri-e a rengeteg kulcs között, melyik is nyitja az ezüstvitrint. De nem mert kérdezősködni. Engedelmesen indult Téreyné után, s csak egy vágyó pillantást vetett a szeptemberi napsütésben fürdő kertre. „A grófné, mindig csak a grófné – gondolta –, erről duruzsol mindig Mária néni, és ezért nem akarják Marit Ábrányihoz adni. Az intézetben a lányok is térdre borultak egy kilencágú korona-láttára. Úgy szeretném megmondani Térey mamának meg mindenkinek, hogy nem érdekelnék a grófok, hogy...” – a kislány mély lélegzetet vett, néhány lépésnyire visszamaradt, és úgy mondta félhangosan:

– Füttyölök a grófnéra!

MÁSODIK RÉSZ

1.

1846 nyarán Térey Marit édesapja, hosszas könyörgésre, elvitte Erdődre. Júlia türelmetlenül várta barátnőjét, aki már régen nem volt náluk. Rendszerint Júliát vitte be Szendrey Nagykárolyba. Amióta Téreyék Ábrányinak kiadták az útját, Mari látszólag megnyugodott, és éppen olyan vígan bálozott, mint a többi fiatal szatmári lány. Igaz, kérőit sorban kikoszorúzta, ez nyugtalanította Szendreyt, mert úgy látta, Juliska sem igyekszik a férjhez menéssel – talán Marit utánozza? Bár az eddigi gavallérok közül egyet sem talált volna méltónak a lánya kezére, hiszen Juliska nemcsak szép, gazdag is. A szatmári takaréokban szépen gyűlt a betét, néhány hold szántót is vásárolt nemrég, s azon gondolkozott, nem lenne-e jó, ha házat venne akár Szatmárban, akár Károlyban. Okosan kell gazdálkodni, hogy Juliskát minél szebben kiházásítsa, akármilyen nagy úr veszi feleségül, ne hánytorgathassa fel, hogy nem hozott eleget a házhoz. Uray Bálint fia, Uray Endre szolgabíró gyakran jár hozzájuk, de még ez a szőke, zömök fiatalember sem tetszett neki igazából. Túlságosan hetyke, talán arra büszke, hogy apja királyi tanácsos, vagy arra, hogy milyen ügyes kocsis. Ha csengős négyfogatú kocsiján megérkezik az erdői várhoz, suhog az ostor a kezében, és könnyű forgatással kis körben a legbámulatosabb nyolcasokat írja le. Juliskát ugyan nem lelkesíti ez a mutatvány. Urayhoz egy cseppet sem kedvesebb, mint az uradalmi tisztékhez, sőt ezekkel szívesebben elbeszélget, természetesen mindig versekről meg muzsikáról. Lauka